

H. Rossier

Beschouwing over

**HET BOEK VAN DE
PROFEET JOËL**

Oude Sporen 2008

INHOUD

INLEIDING.....	4
Hoofdonderwerp	4
De Assyriër	4
Wanneer profeteerde Joël?	6
De dag des Heren.....	7
DE SPRINKHANENPLAAG EN DE DAG DES HEREN.....	10
Rampen tot waarschuwing	10
Een vreselijke plaag.....	11
Geen bekering	12
Het doel van al Gods wegen.....	14
De oordelen en de middelaar	15
DE DAG DES HEREN OF DE INVAL VAN DE ASSYRIËR.....	18
Het Assyrië van de toekomst	18
De koning van het noorden.....	19
Een alarmsignaal	22
Duisternis	23
Verwoesting	24
Jeruzalem niet gespaard	25
Oproep tot bekering	26
Toekomstige zegen afhankelijk van bekering.....	27
Verootmoediging.....	28
Waar is uw God?	30
Een hardnekkig en trots hart.....	31
Het antwoord van de Here.....	32
Het oordeel over de Assyriër	33
De Here doet grote dingen	35
Herstel van de schepping	36
DE UITSTORTING VAN DE GEEST.....	39
Door de profeten aangekondigd	39
Door Israël als volk verworpen	40
Het tijdperk van de gemeente.....	41

Tweede uitstorting van de Heilige Geest.....	42
Vervulling in de toekomst.....	43
Gebeurtenissen in verband met de dag des Heren.....	45

DE DAG DES HEREN OF HET OORDEEL OVER DE VOLKEN 48

Vergelijking van hoofdstuk 2 en 3.....	48
In het dal van Josafat.....	49
De geschiedenis van Josafat een voorbeeld.....	50
Vervulling in de toekomst.....	51
De verschijning van de Heer.....	52
Verskillend karakter in oud- en nieuw testament.....	53
De volken geoordeeld.....	54
De eindstrijd.....	55
De Heer zal Zelf oordelen.....	56
Graan- en wijnoogst.....	57
Vier gebeurtenissen.....	59
Onbegrensde zegeningen.....	60
Gereinigd van bloedschulden.....	61

INLEIDING

Hoofdonderwerp

Joëls profetieën hebben uitsluitend betrekking op *Juda* en *Jeruzalem*. Daarin verschillen zij van de profetieën van Hosea, die hoofdzakelijk spreken over Israël (de tien stammen), hoewel zij de toekomst van Juda (de twee stammen) niet onaangeroerd laten.

Het laatste hoofdstuk van Joël bewijst in de verzen 1, 6, 8 en 20 duidelijk, dat Juda en Jeruzalem het onderwerp zijn van dit boek. Er wordt o.m. gesproken van de tijd dat de Here een omkeer zal brengen in het lot van Juda en Jeruzalem (hfdst. 3:1); dat de vijanden, die Juda en Jeruzalem verkocht hadden aan de Ioniërs, voor deze daad gestraft zullen worden: "Ik zal uw zonen en uw dochters verkopen in de hand van de kinderen van Juda" (vs. 8). Verder kondigde de profeet ook aan, dat "Juda zal blijven tot in eeuwigheid en Jeruzalem van geslacht tot geslacht" (hfdst. 3:20). Telkens sprak de profeet over de zegeningen, die in de toekomst aan Jeruzalem geschonken zullen worden (hfdst. 2:32; 3:16-20). Vele keren maakte hij melding van de tempel, het huis des Heren (hfdst. 1:9, 13, 14 en 16; 2:17), en van de berg Sion (hfdst. 2:1, 15, 23 en 32; 3:17).

Het bijzondere karakter van dit boek is hiermee duidelijk aangetoond.

De Assyriër

In verband met de voorgaande opmerkingen is het opvallend, dat Joël met de vijand, wiens inval en eindvernietiging het

onderwerp van het hele 2e hoofdstuk ¹ zijn, vooral de *Assyriër* op het oog had. Assyrië wordt ons in de bijbelverhalen geschilderd als de vijand van de *tien stammen*, die hun ondergang en verstrooiing bewerkte.

Ten opzichte van Juda, of liever Jeruzalem (zie de geschiedenis van Hizkia) speelde het de rol van een overwonnen vijand. De Assyriërs slaagden er immers niet in zich van de stad meester te maken. De grote vijand van Jeruzalem, de bewerkster van haar val, was Nebukadnezar, de koning van Babel (zie Jer. 39). Maar over Babel wordt in Joëls profetie in het geheel niet gesproken. We moeten daaruit de gevolgtrekking maken, dat de Assyriër, die Joël noemde, niet rechtstreeks in verband staat met het Assyrische rijk, dat de tien stammen in ballingschap voerde, waarvan de profetieën van Hosea overvol zijn.

Joël heeft in zijn profetie dus gedacht aan het Assyrië, dat zich in de toekomst zal laten gelden. De Assyriër volgens de geschiedkundige verhalen in het oude testament was slechts een flauwe afschaduw van het toekomstige Assyrische rijk. Bovendien schijnt het dat het historische Assyrische rijk in de dagen van Joël nog niet tegen Juda was opgetrokken.

Het toekomstige Assyrische rijk wordt in Ezechiël 38 aangeduid als "Gog". Ongetwijfeld zal dit rijk hetzelfde gebied beheersen als het vroegere Assyrië, maar het zal ook veel en veel uitgestrekter zijn. Deze grote vijand van de eindtijd zal onder zijn scepter bijna alle volken van Azië verenigen. De talrijke profetieën, die spreken over het geschiedkundig Assyrië, wijzen voortdurend op Gog (Ezech. 38).

Daar de profeet Joël uitsluitend profeteerde over Juda en Jeruzalem, stelt het middelste deel van zijn profetie ons Assyrië voor als de toekomstige vijand van Jeruzalem. Alleen in het

---

¹ In de Hebreeuwse bijbel is dit: hoofdstuk 2:1-27, omdat daarin het derde hoofdstuk begint met Joël 2:28 volgens onze vertalingen.

derde hoofdstuk worden atle volken met hem onder het eindoordeel begrepen.

Wanneer profeteerde Joël?

Het boek Joël is onderscheiden van die van andere profeten, doordat er geen enkele aanduiding in voorkomt in welke tijd hij heeft geprofeteerd. Er worden geen koningen vermeld onder wier regering Joël profeteerde, zoals in de meeste profetenboeken het geval is. Evenmin vinden we toespelingen op bepaalde gebeurtenissen, die wijzen op een tijdperk in de geschiedenis, zoals dit in Ezechiël, Obadja, Jona, Nahum, Habakuk en Maleachi het geval is. In dit opzicht maakt Joël een uitzondering op alle andere profeten. We weten niet, wanneer de toch gedenkwaardige ramp, waarvan het eerste hoofdstuk melding maakt, plaats vond. De beruchte aardbeving, die evenals de sprinkhanenplaag tot de natuurverschijnselen gerekend moet worden, geschiedde in de dagen van Uzzia (Amos 1:1; Zach. 14:5). De zo kort op elkaar volgende invallen van de sprinkhanen en de hongersnood die hen vergezelde, worden nergens genoemd. Men heeft beweerd, dat deze plagen beelden waren van de vier invallen door de Assyriërs op Israëls gebied, en dat de profeet deze heeft meegemaakt. Maar dat is niet te bewijzen en wij aarzelen niet te zeggen dat, indien dit zo was, aan de profetie van Joël ernstig geweld zou worden aangedaan. De profeet zag het oordeel, dat hij aankondigde, zich afspelen in een ver verwijderde toekomst. Uitgaande van een ongehoorde, doch natuurlijke ramp, die hem aan de dag des Heren deed denken, zag zijn ziensblik gebeurtenissen die nog voor lange tijden verborgen lagen achter de sluier van de toekomst, en waarvan deze ramp het beeld was. Hij schoof het gordijn opzij; hij betrok de actuele gebeurtenissen op die van het einde. In zijn dagen lagen de door de Assyriër uitgeoefende oordelen waarschijnlijk nog in de toekomst, hoewel ze voor de deur stonden. De hiermee in verband staande wegen van God, in zijn besturing van het volk, worden in de profetie van Hosea in grote rijkdom aan bijzonderheden

beschreven. Maar Joël sprong, om zo te zeggen, over deze gebeurtenissen heen, om ineens terecht te komen op de laatste dagen: de grote *dag des Heren*.

De dag des Heren

Inderdaad houdt de hele profetie van Joël zich bezig met de dag des Heren. Zij zou zelfs die titel kunnen dragen. In de loop van deze beschouwing zullen we gelegenheid hebben in bijzonderheden op dit onderwerp terug te komen. Het is voldoende hier op te merken, dat de dag des Heren een dag is van duidelijk zichtbare en talrijke oordelen, zonder welke de toegang tot de zegeningen van het duizendjarig rijk niet zou kunnen worden geopend. Zij worden voorafgegaan door andere oordelen, die ook in Gods voorzienigheid besloten zijn, doch zonder deel uit te maken van de dag des Heren, hoewel ze daarvan een voorproef geven. Zo vinden we dat in het eerste hoofdstuk van Joël. Zo moeten we ook de gebeurtenissen zien, die de wereld op het ogenblik doormaakt. Het doel van alle oordelen in de eindtijd is:

1. de verheerlijking van Gods naam, die door het gedrag van de mens en hier in 't bijzonder door dat van Israëel, zijn aardse volk, onteerd is;
2. de verdervende hoogmoed van de volkeren, die zich tegen Hem verheffen (Ob.:15; Jes. 2:12-19), te vernederen, en "gerechtigheid te leren aan de inwoners der wereld" (Jes. 26:9). Die dag is dan ook verschrikkelijk over hen die tegen de Here gezondigd hebben (Sef. 1:14-18). Het is een dag van verwoesting (Jes. 13:6-9), van wraak (Jes. 61:2; 63:4; Jer. 46:10), van toorn (Sef. 2:2), van duisternis (Amos 5:20). Die oordelen van het einde worden door de Here Zelf uitgevoerd. Daarom wordt die dag "de dag des Heren" genoemd. Hij, de Here, die de oordelen uitvoeren zal, is niemand anders dan Christus Zelf, want "God heeft een dag gesteld, waarop Hij het aardrijk in gerechtigheid zal

oordelen door een man, die Hij daartoe verordend heeft, zekerheid daarvan gevende aan allen, dewijl Hij hem uit de doden heeft opgewekt" (Hand 17:31). Die oordelen zullen de gehele bewoonde aarde treffen (Openb. 3:10), zoals we in het hele boek "de Openbaring" zien. Maar wanneer we ons gaan bezighouden met het boek Joël, constateren we reeds bij de eerste oogopslag, dat in zijn profetie de oordelen de zeer beperkte kring van Juda en Jeruzalem niet overschrijden; zij bewegen zich binnen dezelfde grenzen als de hoofdstuk 12-14 van de profeet Zacharia;

3. wij moeten echter nooit vergeten dat de raadsbesluiten van God zich nimmer beperken tot zijn oordelen, maar er steeds boven uitgaan. De oordelen van God in de laatste dagen hebben als einddoel de bevrijding van zijn aardse volk. Slechts op deze wijze zal het van het juk der volken, die het met de voeten vertraden, verlost kunnen worden. De vreselijke dag des Heren zal als eindresultaat hebben, dat de mensen die door de oordelen heengegaan zijn, de zegeningen van het duizendjarig vreedrijk van Christus zullen genieten.

In het nieuwe testament wordt over de volgorde van deze gebeurtenissen anders gesproken. Als Petrus, speciaal in hoofdstuk 3 van zijn tweede brief, dit onderwerp behandelt, kunnen we opmerken, dat "de dag des Heren" die daar genoemd wordt, en die dezelfde betekenis heeft als "de dag Gods", achter het duizendjarig rijk ligt en ons voert naar het vergaan van alle dingen, hetgeen het oude testament nooit doet. In de brief van Petrus wordt het duizendjarig rijk niet gerekend deel uit te maken van de dag des Heren! Men is vrij dit er tussen te plaatsen, om zo te zeggen als tussenzin, waarna de dag des Heren zijn loop weer herneemt en "de aarde en de werken die daarop zijn geheel en al zullen verbranden" om plaats te maken voor "de dag Gods", voor "de nieuwe hemel en de nieuwe aarde in welke gerechtigheid woont" (2 Petr. 3:10-13). In het nieuwe testament neemt de dag

des Heren dus een einde bij de komst van de dag Gods, terwijl hij in het oude testament zijn einde heeft in het duizendjarig rijk. Nooit reikt het profetisch gezicht in het oude testament tot de dag Gods. Als er in het oude testament gesproken wordt van "de eeuwigheid" wordt daarmee niet meer bedoeld dan de duizendjarige heerschappij van Christus op aarde, die wel een eeuwige genoemd wordt, maar om de eenvoudige reden dat het de Eeuwige is die er regeren zal. Joël toonde ons slechts op zeer beknopte wijze het drievoudig doel van de oordelen Gods, waarover we hiervoor schreven. Alleen de Assyriër zal daarbij de roede zijn in Gods hand tegen Juda en Jeruzalem, die Hem hebben onteerd. Wanneer de Here zijn doel heeft bereikt, zal Hij die vijand vernietigen, omdat "de bijl zich beroemd heeft tegen Hem, die er mee hakt" (Jes. 10:15).

Tegelijkertijd zal God alle volkeren die tegen Jeruzalem opgetrokken zijn oordelen (Joël 3). Dan zal zijn volk ten slotte langs de weg van bekering de zegeningen van het duizendjarig rijk ontvangen.

DE SPRINKHANENPLAAG EN DE DAG DES HEREN

Hoofdstuk 1

Rampen tot waarschuwing

Terwijl de profetie van Hosea nauw verbonden is met de toestanden tijdens de regeringen van de koningen van Israël en Juda, toestanden die de profeet meegemaakt had, en waarvan hij dikwijls melding maakte, staat die van Joël volkomen los van al die historische feiten. Maar er had onder de ogen van de profeet een gedenkwaardige gebeurtenis plaats gevonden; een natuurramp had het land van Juda getroffen. Joël beschouwde haar als een oordeel, doch ook als een ernstige vermaning tot bekering voor het volk. Het 24^e hoofdstuk van Jesaja vertoont grote overeenkomst met Joël

1. In beide gevallen gaat het over de verwoesting van het land en de vernietiging van zijn welvaart door de zonde van zijn inwoners. Zo is het in alle tijden met de rampen die de wereld treffen op het gebied van natuurverschijnselen: vulkanische uitbarstingen, aardbevingen, overstromingen, wervelstormen, epidemieën, vernielingen door plantaardige of dierlijke parasieten. Hoe dikwijls en in hoe hevige mate herhalen zij zich niet in de jaren die wij beleven! God is aan het werk, om door middel van al deze plagen het geweten van de mensen te treffen. Wanneer zij weigeren te luisteren, handelt Hij door verschrikkelijke rampen, door oorlogen, verwoestingen en plunderingen. Het voorbeeld hiervan vinden we in hoofdstuk

2. Door deze dingen heeft God eerst tot zijn aardse volk gesproken, toen tot zijn gemeente en daarna tot de wereld. De mensen bezegelen zelf hun definitief vonnis door niet te luisteren, zich niet tot Hem te bekeren, door hun ongelooft. Het

is van groot belang open ogen te hebben voor het doel van deze door God beschikte rampen. Als Juda en Jeruzalem zich bekeerd hadden bij de invasie van de sprinkhanen, had God niet ook nog de vijand binnen hun landsgrenzen behoeven te zenden.

Evenzo zou Hij misschien, wanneer de christen volken geluisterd hadden naar zijn waarschuwingen door de beroeringen van de laatste jaren, die zulke grote verwoestingen hebben aangericht, "zijn toorn hebben afgewend en zijn hand niet meer hebben uitgestrekt." In plaats daarvan heeft de wereld te midden van zoveel rampen in ongeloof volhard. Zij weigert daarin Gods hand te zien. Wij hebben in de oorlogsjaren, die achter ons liggen, gezien, hoe het ene land het andere binnenviel en een bloedbad aanrichtte. De oorlog breidde zich steeds meer uit. Dit was slechts het voorspel van de tijd die komen zal. "Volk zal opstaan tegen volk en koninkrijk tegen koninkrijk" (Luc. 21:10). Als de oordelen van God uitgestort worden over deze wereld, zullen de mensen tot de steenrotsen zeggen: "Valt op ons en verbergt ons voor het aangezicht van Hem die op de troon zit, want de grote dag van zijn toorn is gekomen" (Openb. 6:16).

Een vreselijke plaag

Het onheil, waarvan sprake is in hoofdstuk 1, bestond in opeenvolgende invasies - ongekend in een land dat toch gewoon was aan dit soort plagen - nl. van verschillende soorten sprinkhanen. "Wat de knager² had overgelaten, heeft de sprinkhaan³ afgevreten; wat de sprinkhaan had overgelaten,

---

² Gazam, jonge, vleugelloze sprinkhaan.

³ Arbèh, volledig ontwikkelde, gevleugelde sprinkhaan.

heeft de verslinder⁴ afgevreten; en wat de verslinder had overgelaten, heeft de kaalvreter⁵ afgevreten" (vs. 4).

Vroeger had God sprinkhanen (arbèh) over Egypte, het land van de Farao, gezonden omdat deze koning weigerde zich voor zijn aangezicht te verootmoedigen (Ex. 10:3 en 4). Mozes zei tegen hem: "En zij zullen uw huizen... zó vullen, als uw vaderen en voorvaderen het nooit hebben gezien, van de dag af, dat zij op de wereld waren, tot deze dag toe" (Ex. 10:6). Met bijna dezelfde woorden liet God ze hier over het land Juda komen. Hij stelde het als het ware gelijk met Egypte, waaruit Hij het volk eens had doen optrekken: "Is zo iets geschied in uw dagen of in de dagen van uw vaderen? Vertelt daarvan aan uw kinderen; laten uw kinderen het aan hun kinderen vertellen en hun kinderen weer aan het volgende geslacht" (vs. 2 en 3). Deze plaag was nog ongewoner dan die welke Egypte trof, en wel hierom, omdat hele legers sprinkhanen van *verschillende soorten* jaar op jaar op het land van Juda neerstreken. Van de negen soorten sprinkhanen, die men in het Woord van God vindt, worden er hier vier genoemd. Deze vier soorten waren echter de gevaarlijkste en brachten het meeste onheil teweeg. Zij waren een bijzonder en verschrikkelijk oordeel over Israël, want ze zijn ongetwijfeld geen toevallige plaag geweest.

Geen bekering

Toch moeten we wel bedenken, dat dit oordeel niet de mogelijkheid tot bekering uitsloot, want de Here had tot Salomo gezegd: "Wanneer Ik de hemel toesluit, zodat er geen regen is, wanneer Ik de sprinkhanen gebied het land kaal te vreten... en mijn volk waarover mijn naam is uitgeroepen, verootmoedigt zich en zij bidden en zoeken mijn aangezicht en bekeren zich

---

⁴ Yélek, ander soort sprinkhaan.

⁵ Chasil, derde soort sprinkhaan, want de eerste twee zijn hetzelfde insect, maar in twee ontwikkelingsstadia.

van hun boze wegen, dan zal Ik uit de hemel horen, en hun zonde vergeven en hun land herstellen" (2 Kron. 7:13 en 14). Heeft deze bekering plaats gevonden in het geval dat ons thans bezig houdt? Amos, de profeet uit Israël, had het nutteloze van Gods oordelen over de tien stammen geconstateerd: "Uw vijgenbomen en olijfbomen vrat de sprinkhaan (gazam) op. Toch hebt gij u niet tot Mij bekeerd, luidt het woord des Heren" (Amos 4:9). Deze van smart getuigende zin wordt in Amos van vers tot vers bij iedere nieuwe ramp herhaald. Dan lezen we: "Zie, Hij was bezig sprinkhanen (gob) te vormen, toen het nagras begon op te komen. En zie, het was het nagras na de afmaaiing voor de koning. En toen zij op het punt stonden het kruid des lands volledig af te vreten, zeide ik: Here, Here, vergeef toch!" (Amos 7:1 en 2). De Here antwoordde hem in genade: "Het zal niet geschieden" (vs. 3). We zien hier, hoe de tussenkomst van deze ene man, de man Gods, de totale vernietiging tegenhield. Zo zal ook het lot van Israël in de toekomst afhangen van één persoon, Christus, van wie Amos een type is. En er zal niets minder nodig zijn dan de genade van God om de plaag te doen ophouden. Maar, zoals wij zullen zien in de profetie van Joël, niet eerder dan nadat deze genade de bekering in het hart van het volk van God heeft bewerkt. Met de Farao van Egypte ging het anders. De oostenwind had een sprinkhanenzwerm over het hele land Egypte gebracht; door Mozes' bemiddeling hief een westenwind ze weer op en deed ze in de Schelfzee verdrinken. Maar de verootmoediging in het verstokte hart van de koning was slechts uiterlijk, zij sproot niet voort uit een verslagen gemoed. Hoewel hij gezegd had: "Ik heb gezondigd tegen de Here, uw God, en tegen u. Nu dan, vergeef toch nog ditmaal mijn zonde", was hij vast besloten het volk Israël niet te laten gaan (Ex. 10:12-20).

't Is evenwel opmerkelijk, dat, zelfs in dit geval, een alleen maar uiterlijke oppervlakkige betoning van berouw, de hand des Heren, tenminste voor een tijd, tegenhield. Hij kende de gezindheid van Farao's hart wel; diens geheimste bedoelingen ontgingen Hem niet. Maar Hij is lankmoedig en genadig, gaarne

bereid om ook de geringste neiging van de zondaar naar het goede, te erkennen ten einde hem de weg tot een waarachtige, oprechte bekering te openen. De menigvuldige wegen van God met zijn volk hebben ten doel dit resultaat in aller hart en geweten te bewerken, om allen te kunnen zegenen. Dat is de reden waarom zijn oordelen dikwijls zo onverbiddelijk schijnen.

Het doel van al Gods wegen

Het eerste woord van de profeet toont reeds dit appèl aan het geweten: "Hoort!" (vs. 2). De volgende opwekking begint met: "Wordt wakker!" (vs. 5). God was het, die sprak. Zo is het ook nu. Wie oren heeft moet horen! Wanneer rampen de wereld teisteren, moeten de zielen daarin een oproep van God onderscheiden, en moeten zij die des nachts slapen, ontwaken (1 Tess. 5:7). En wanneer zij ontwaken, kan het niet anders, of de meest verstokten zullen jammeren en hevige smart voelen: "Jammert allen, gij wijndrinkers"; "jammert, wijngaardeniers"; "jammert, gij dienaren van het altaar" (vs. 5, 11, 13).

Grote smart betekende echter nog lang geen bekering. Om die teweeg te brengen zond God een tweede oorzaak tot droefheid. Met aandrang wees de profeet er op, dat er een verschrikkelijker verlies was dan dat van de oogsten. Dit verlies moest het geweten van het volk ten diepste raken. Deze oorzaak tot droefheid lag in het feit, dat Israël de Here verloren had en niet meer tot Hem kon naderen. "Weeklaag als een maagd, met een rouwgewaad omgord, wegens de verloofde van haar jeugd" (vs. 8). Arm volk! Huil om uw man. De Here is voor u als gestorven, u zult Hem niet weerzien. Geen middelen zijn er meer om spijs en plengoffers in het huis des Heren aan te bieden, want het koren is verwoest en de most is verdroogd, de vruchtbomen dragen geen vrucht, de vijgenboom is afgeknaagd tot op de schors, de voortbrengselen van de akker zijn verloren (vs. 10-12). Kan men tot de Here komen met lege handen, zonder Hem de ere toe te brengen die Hij waardig is? Een priesterdom dat niets meer te offeren heeft, is nutteloos.

God verbergt zijn aangezicht: "Voorwaar, de blijdschap is beschaamd van de mensenkinderen weggevlucht" (vs. 12). Ze vinden zelfs geen bron van vreugde meer in wat de aarde voortbrengt, een zegen die de mens boven alle andere begeerd heeft sinds Kaïn uit Gods tegenwoordigheid verdreven werd; want God neemt alle sieraad, alle verkwikking, alle levensvoedsel weg. En in deze dagen van rouw, schaamte en smart moet men alle hoop, om enige troost te vinden in de nabijheid van God, die men zo dikwijls heeft veracht, volkomen laten varen. Wat blijft er dan voor de mens nog over? Eén ding, bekering! Die wil God bij de mens bereiken, dat is het doel van al zijn wegen. In Amos lezen we hoe de genade en de bemiddeling van Christus de enige toevlucht zullen zijn. Zo was hier de bekering voor het volk het enige middel om door genade behouden te worden. God liet dan ook door zijn profeet tot Juda en Jeruzalem zeggen: "Heiligt een vasten, roept een plechtige samenkomst bijeen; vergadert, gij oudsten, alle inwoners des lands tot het huis van de Here, uw God, en roept luide tot de Here" (vs. 14). Laatste, enige toevlucht! Laten zij de God die ze gesmaad hebben, aanroepen! Laten zij Hem aanroepen uit de diepte! Doch wie zal bestaan, als Hij de ongerechtigheden in gedachtenis houdt? (Ps. 130:3). En toch - misschien zou er vergeving bij Hem zijn! Vóór alles was een vasten noodzakelijk. Het volk moest voor God zijn droefheid uiten over de zonde, die de Here noopte zijn toevlucht te nemen tot de uiterste strengheid. De mensen van Juda behoorden rouw te dragen, oprecht en algemeen. Zwakke, maar enige hoop!

De oordelen en de middelaar

Voordat zij nog zelfs op dit dringend beroep konden antwoorden, voegde een nieuwe ramp zich bij de eerste (vs. 15-20). Een verterende hitte, of wellicht de brand die haar vergezelde, vernietigde "de weiden der woestijn", de gebruikelijke vindplaats van voedsel voor rund- en kleinvee. De waterbeken waren door de droogte uitgeput. In jaren van overvloed waren de reserves aan voedsel voor de kudden

onuitputtelijk in de woestijn (het gaat hierbij om zekere onbewoonde delen van Juda's grondgebied, zo goed bekend bij David op zijn vlucht). Alles, mens en dier, werd geslagen door de gesel van de honger. Deze hoogste nood deed de gedachte opkomen aan de dag des Heren: "Wee die dag, want nabij is de dag des Heren; als een verwoesting komt hij van de Almachtige" (vs. 15). De ontzetting van een algehele ondergang, die het einde betekende voor allen, maakte zich van de harten meester. De tegenwoordige mensheid heeft hetzelfde voorgevoel bij het zien van de geweldige verwoestingen en beroeringen, die haar verontrusten. En dat zullen de mensen ook gevoelen, wanneer, lang vóór de laatste oordelen, de Heer het zesde zegel openen zal en een algemene verslagenheid hen zal wakker schudden. Dan zullen ze zeggen: "de grote dag zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan?" (Openb. 6:17). Zij zullen zich echter vergissen, want het zal slechts een begin der smarten zijn en nog niet de komst van de dag. Over die komst wordt gesproken in het 2e en 3e hoofdstuk van onze profeet.⁶

Een vasten werd uitgeroepen en de schrik van de dag des Heren diep gevoeld. Maar er was nog een voorspraak, een middelaar, één uit duizend, nodig die zich aanbood om te zeggen, zoals Elihu tot Job: "Bevrijd hem!" (Job. 33:23-24). Die middelaar was er. Telkens weer, zowel in Amos, in Jeremia als in Joël, zien we dat de profeet, als middelaar en voorspraak voor God stond, ten behoeve van het volk: "Tot U, Here, roep ik!" (vs. 19). Was er een duidelijker, volstrechter veroordeling van de mens denkbaar? Toen Joël tot het volk gezegd had: "roept luide tot de Here" (vs. 14), was er maar één die antwoordde:

---

⁶ Noot van de schrijver: Laten we niet vergeten, dat dit toneel van verwoesting die de schepping zal treffen, verdwenen zal zijn, wanneer Israël met de Here verzoend zal wezen. Dan zal gezegd worden: "Gij bezoekt het land... Gij drenkt zijn voren... uw sporen druipen van vet, de dreven der steppen druipen... de landouwen zijn bekleed met kudden" (Psalm 65:10-14).

"Tot U, Here, roep ik!" Maar dat was voor God voldoende; al was er slechts één rechtvaardige te midden van dat verdorven geslacht, maar één op wie zijn oog rustte.

Zo vinden we dus in dit hoofdstuk twee dingen bijeen die noodzakelijk zijn voor de verlossing: De bekering, en de genade die er het antwoord op kan zijn, omdat zij volkomen rust op Christus, op de Rechtvaardige voor God.

DE DAG DES HEREN OF DE INVAL VAN DE ASSYRIËR

Hoofdstuk 2:1-27

Het Assyrië van de toekomst

Bij het zien van de sprinkhaneninvasies, met hun rampzalige gevolgen, werd men wel gedwongen er een oordeel van God in te erkennen. De hoogst ernstige omstandigheden waarmee deze plagen gepaard gingen, zoals de onderbreking van de priesterlijke dienst en van de betrekkingen van het volk tot God, onderstreepten dit nog. Als gevolg van deze gebeurtenissen en onder de indruk van de verschrikkelijke hongersnood, riepen de mensen: "Wee die dag, want nabij is de dag des Heren" (hfdst. 1:15). Al deze gebeurtenissen waarvan Joël getuige was, openden echter voor hem als profeet een toneel in de verre toekomst. Hij zag in die onheilen een schildering van wat eens gebeuren zal, een zinnebeeld van de rampen die de dag des Heren zullen vergezellen. Moest het ook nu niet zo zijn, wanneer wij de ingrijpende veranderingen om ons heen zien gebeuren, die op het toneel van de wereld plaats vinden?

In de profetie van Joël, zo heel verschillend van die van Jesaja en van Hosea, wordt zorgvuldig gezwegen over de historische feiten, zoals we reeds in de inleiding hebben opgemerkt. We zijn dus niet gerechtigd ze hier in te voeren, zoals in andere profetieën. De sprinkhanenplaag, wanneer ze dan ook heeft plaats gehad, was het uitgangspunt van Joëls profetie. De aanval van de profetische Assyriër tegen Juda en Jeruzalem in hoofdstuk 2, is de zinnebeeldige toepassing er van. Jesaja richt onze blikken voortdurend van Sanherib, de in zijn tijd regerende koning van Assyrië, naar de Assyriër van de eindtijd. Hij ging van het karakter en het lot van de één uit, om die van de ander te voorzeggen. Joël ging echter stilzwijgend aan de eerste

voorbij. Voor hem was de Assyrische inval in de eindtijd in het land van Juda een karaktertrek van "de grote en zeer geduchte dag des Heren". De gebeurtenissen die in het eerste hoofdstuk beschreven worden, doen er aan denken, maar zijn er slechts een zwakke voorbode van.

De Assyriër zal dus een belangrijke rol spelen in de gebeurtenissen die zullen voorafgaan aan de vestiging van Christus' duizendjarige heerschappij, zoals deze in Joël 2:23-27 en in hoofdstuk 3:18-21, beschreven wordt. Misschien zou het juist zijn hier te spreken van een Assyrische statenbond. Het politieke hoofd daarvan, de Oog van Ezechiël (hfdst. 38 en 39), of de militaire opperbevelhebber, de koning van het noorden⁷ uit Daniël (hfdst. 8:24 en 11:40-45), wordt in Joël genoemd: hij die uit het noorden komt... die grote dingen heeft gedaan" (hfdst. 2:20-21). Dit symbolische sprinkhanenleger heeft altijd een koning (zie dit hfdst. en Openb. 9:11). In Joël 1 wordt alleen het feit van de sprinkhanenplaag gememoreerd, gezien als een tuchtiging van God, zonder een zinnebeeldige toepassing daaraan vast te knopen. Dan geldt wat er staat in Spreuken 30:27: "De sprinkhanen hebben geen koning, toch trekken zij gezamenlijk in goede orde op."

De koning van het noorden

We zullen ons beperken tot enkele opmerkingen over deze verschrikkelijke vijand van Israël in de laatste dagen. De koning van het noorden in Daniël, en Gog⁸ in Ezechiël hebben niets

---

⁷ Noot van de schrijver: Sommigen trekken de militaire rol van de koning van het noorden in twijfel. Maar zijn historisch karakter als koning van Klein-Azië en generaal, en zijn profetisch karakter, dat er in niets van verschilt, komen naar onze mening duidelijk uit bij de bestudering van Daniël 11:5-19 en 40-45.

⁸ Noot van de vertaler: Het schijnt, dat dr. Rossier hier en ook in andere gedeelten van deze beschouwing "de koning van het noorden" (zie o.m. Dan. 11:40-45) vereenzelvigt met "Gog" uit Ezech. 38 en 39.

gemeen met Babel, hoewel Jeremia dikwijls sprak van de legers uit het noorden, van het volk uit het noorden en van het land van het noorden, waarmee hij Nebukadnezar en Babel aanduidde, en ook de Meden en Perzen, die later het land der Chaldeeën veroverden. Gog, wiens oorspronkelijk gebied zich stap voor stap naar het noorden tot diep in Rusland en Azië zal uitbreiden, zal de afstammeling en opvolger zijn van de historische Assyriër. De Assyrische statenbond omvat dan alle gebiedsdelen die onder Gogs heerschappij staan. De koning van het noorden zal heersen over Klein-Azië, dat oorspronkelijk deel uitgemaakt heeft van het oude Assyrische rijk, maar dat later een afzonderlijk koninkrijk geworden is onder Seleucus, één van de vier opvolgers van Alexander, daarna onder de Antiochussen. Zonder dezelfde persoon te zijn als Gog, zal de koning van het noorden één met hem zijn, in samenwerking met hem handelen en een gewichtige rol spelen als opperbevelhebber van zijn legers. De Assyriër die in Jesaja genoemd wordt, kunnen we noemen: de historische Assyriër. In de laatste dagen zal hij weer verschijnen, lang nadat Babel, dat eens zijn koninkrijk overheerst, vernietigd en opgeslokt had, voor altijd verdwenen zal zijn. Inderdaad, Babel zal als rijk nooit meer hersteld worden. In het boek "de Openbaring" (zie hfdst. 18) wordt "Babylon" wel genoemd, maar alleen in zinnebeeldige vorm, om de verdorvenheid te karakteriseren van de afvallige christenheid, die in de laatste dagen in afgoderij terug gevallen

---

Hoewel men in zeker opzicht kan zeggen, dat "de koning van het noorden" en "Gog" dezelfde macht, het Assyrië van de toekomst voorstellen, is er wel verschil tussen de personen die aan het hoofd van dit rijk zullen staan en eveneens in de omvang van de legers die zij zullen aanvoeren.

Ook in de tijd waarin zij in de toekomst op het toneel zullen verschijnen bestaat verschil. De "koning van het noorden" zal het land binnenvallen vóór de verschijning van de Zoon des mensen op de Olijfberg. "Gog" zal echter met zijn vazallen zijn aanval doen in het begin van het duizendjarig rijk (Ezech. 38. 39)

is. Slechts één van de vier wereldrijken, het Romeinse, zal als zodanig weer herrijzen en een voorwerp van verbazing worden voor de hele wereld. Onder leiding van Gog, hoofd van Rusland, zal de Assyrische bond de grote tegenstander zijn van het dan herleefde West-Romeinse rijk en van zijn bondgenoot de antichrist, de valse Messias en valse profeet, koning van het afvallige joodse volk. En het zal deze Assyriër zijn die in het eindconflict Palestina, en in het bijzonder Judea en Jeruzalem, zal overweldigen.

De Assyrische statenbond van de laatste dagen zal Gog als politiek hoofd hebben (Ezech. 32:22-30; 38:1-6). Van hem heeft de Here "in vroegere dagen gesproken door de dienst van zijn knechten, de profeten van Israël, welke in die dagen jarenlang geprofeteerd hebben, dat Ik u tegen hen zou doen optrekken" (Ezech. 38:17). Nu kondigden Israëls profeten de Assyriër aan, wat bewijst dat Gog en de Assyriër dezelfde macht zijn.

In Joël 2 wordt de Assyriër ⁹ met zijn leger vergeleken met de sprinkhanen van hoofdstuk 1. Slechts bij één gelegenheid stelt het Woord ons onder dit beeld een vijand uit het zuiden voor en dat stemt volkomen overeen met de herkomst van de sprinkhanen, die bijna steeds uit het zuiden en noorden kwamen. Dit ene geval is Richteren 6:5, waar we lezen dat Midian, Amalek en de stammen van het oosten tegen Israël optrokken, "talrijk als sprinkhanen". Overal elders wordt dit beeld gebruikt om de vijand van het noorden aan te duiden, zoals bv. in Jeremia 46:20 en 23; 51:14 en 27. Het feit dat het sprinkhanenleger uit het noorden kwam, bevestigt dus het zinnebeeldige karakter van deze invasie.

---

⁹ Noot van de schrijver: Zie voorts nog over de Assyriër: Jes. 5:26-30; 7:18-25; 10:12; 14:24; 18:2; Ezech. 31:12; Micha 5:5; Nahum 3. En over de koning van het noorden: Dan. 8:21-24; 11:40-45; Joël 2:20.

Een alarmsignaal

We willen nu de bijzonderheden van dit hoofdstuk onderzoeken. "Blaast de bazuin op Sion en maakt alarm op mijn heilige berg! Dat alle inwoners des lands sidderen, want de dag des Heren komt. Want hij is nabij! Een dag van duisternis en van donkerheid, een dag van wolken en van dikke duisternis. Als morgenrood uitgespreid over de bergen, is een talrijk en machtig volk; desgelijks is er van ouds niet geweest en zal er na hem niet meer zijn tot de tijd der verste geslachten" (vs. 1 en 2).

De gedachte aan de naderende dag des Heren, opgewekt door de ramp die het land van Juda getroffen had (hfdst. 1:15), was het uitgangspunt van wat volgde. Joël zag een leger in de toekomst, gelijk aan zwermen sprinkhanen, een vertrouwd beeld in de profetie, zoals we zagen. Dat leger zal heel wat verschrikkelijker zijn dan dat van die alles verwoestende insecten. Van deze laatsten, een plaag van tot in die tijd ongekende hevigheid, wordt gezegd: "Is zo iets geschied in uw dagen of in de dagen van uw vaderen?" (hfdst. 1:2). Maar van de legers in hfdst. 2 staat geschreven: "een talrijk en machtig volk; desgelijks is er van ouds niet geweest en zal er na hem niet meer zijn tot de tijd der verste geslachten".

De waarschuwing heeft geklonken, de nadering wordt aangekondigd: "Blaast de bazuin op Sion en maakt alarm op mijn heilige berg". Bij twee gelegenheden werd er in Israël een signaal op de zilveren trompetten geblazen. Ten eerste als het legerkamp moest worden opgebroken, en vervolgens wanneer het volk tegen de vijand ten strijde trok. In dit laatste geval werd het volk "in gedachtenis gebracht Voor het aangezicht van de Here", zodat het van zijn vijanden verlost zou worden (Num. 10:1-9). Van dit geval is hier sprake. Het geweldige leger van de Assyriërs zal het land van Juda binnenrukken. Hoe daaraan het hoofd te bieden? Kan een handjevol mannen enige uitkomst brengen tegenover die machtige tegenstander? Toch zal in Sion en op de heilige berg het signaal klinken: verzamelen! Om

te strijden?' Dat zou dwaasheid zijn. Begrijpt u niet dat dit een strijden tegen de Here zou zijn? Dit leger, arm en verblind volk, is het leger des Heren! Dat hebt u niet vermoed. "De Here verheft zijn stem voor *Zijn* strijdmacht heen" (vs. 11). Er zal geen enkele uitweg meer overblijven. Geen enkele, want de Here zal wezen met hen die tegen u zijn. Met Hem hebt ge te doen. Laat de trompet luid schallen, niet om een vijand te bestrijden voor wie ge onherroepelijk bezwijken moet, maar opdat God weer aan u zal denken! Betekent dat dan niet Hem aan onze schuld te herinneren? Ongetwijfeld! Maar wie weet? Er is immers niet alleen wraak in het hart van de rechter. Misschien zal Hij de roede van zijn oordeel laten varen, om zich weer belangstellend tot u te wenden. "Bij U is vergeving". Dat is de werkelijke betekenis van dit gedeelte, en tot het besef hiervan zal Gods Geest het schuldige volk brengen. Helaas, het gewenste resultaat wordt hier nog lang niet bereikt. Bij de overdenking van het andere gebruik van de zilveren trompetten, in vers 15, zal blijken wat er nog moet gebeuren, alvorens rijke zegeningen over Juda en Jeruzalem kunnen worden uitgestort.

Duisternis

Dat alle inwoners des lands sidderen, want de dag des Heren komt. Want hij is nabij" (vs.1). Het is niet meer een voorlopige aankondiging: hij zal komen, maar "hij komt, hij is nabij". Het is het begin van die vreselijke dag, waarvan gezegd wordt: "Een dag van duisternis en van donkerheid, een dag van wolken en van dikke duisternis. Als morgenrood uitgespreid over de bergen" (vs. 2). Niet om het licht over de wereld te doen schijnen, integendeel, maar om haar in donkerheid te hullen (zie Amos 4:13). Deze duisternis is evenwel niet gelijkwaardig aan die welke later beschreven wordt (hfdst. 2:30-31; 3:15). We vinden hier nog maar de eerste verschijnselen van de dag des Heren. Vijandelijke legerscharen zullen het gezicht des lands verduisteren, zoals zwermen sprinkhanen in dikke wolken het aanbreekende daglicht onderscheppen.

Sprekende over de Assyriër zei Ezechiël hetzelfde: "Dan zult gij optrekken als een opkomend onweer; gij zult zijn als een wolk die de aarde bedekt, gij met al uw krijgsbenden en vele volken met u" (Ezech. 38:9). Een voorproef van de dag des Heren was gegeven door de sprinkhanenplaag. De komst van die dag wordt verbonden met de inval van de Assyriërs.

Verwoesting

Overall waar dat leger zal doortrekken, wordt het land, dat evenals in de dagen toen Lot de vlakte van de Jordaan beschouwde, aan de hof van Eden gelijk was, totaal verwoest. "Voor hem uit verteert een vuur en achter hem laait een vlam; als de hof van Eden is het land vóór hem, en achter hem is het een woeste wildernis; en ook is er aan hem niet te ontkomen" (vs. 3). Dit vers is een toespeling op het tweede gedeelte van de rampen in hoofdstuk 1:19 en 20. Daarna volgt de beschrijving van het leger: "Zijn aanblik is als die van paarden; als rossen rennen zij. Als ratelende wagens op de toppen der bergen springen zij; als het geknetter van een vuurvlam, die stoppelen verteert; als een machtig volk, in slagorde geschaard tot de strijd" (vs. 4 en 5). De profeet had de invasie van de sprinkhanen meegemaakt en ontleende daaraan zijn beelden. Allen die wel eens getuige geweest zijn van dergelijke invasies, beschrijven ze op dezelfde wijze. Een waarnemer zegt: "Dat geweldige in rust neergestreken leger maakt een bijzonder soort geluid bij het eten. Dat geluid hoorden we al voordat we het legerkorps bereikten". Een ander vertelt: "Het is moeilijk de indruk te beschrijven die het op ons maakte, toen we zagen hoe de hele lucht naar alle zijden tot een zeer grote hoogte vol zat van een ontelbare hoeveelheid van deze insecten, die langzaam en eenparig voortvlogen en waarvan het geruis leek op dat van de regen; de hemel werd er door verduisterd en het zonlicht belangrijk verzwakt".

Weer een ander schrijft: "Dicht aaneengesloten, in grote bataljons, een rechte lijn volgend en als soldaten hun gelederen

bewarend, beklommen zij de bomen, muren en huizen en vernietigden alle groen dat ze onderweg tegenkwamen. Erger nog, zij drongen alle huizen en slaapkamers als dieven binnen".

Hier gaat echter de beschrijving van de vijand het natuurverschijnsel te boven: "Als ratelende wagens op de toppen der bergen... als een machtig volk in slagorde geschaard tot de strijd... tussen de wapens door dringen zij voort; zij laten geen bres in hun rijen ontstaan... zij stormen op de stad aan" (vs. 5-9). Het is de strijdmacht des Heren, "want machtig is het leger dat zijn woord volbrengt". In vers 1 werd aangekondigd, dat de dag nabij was, op het ogenblik dat de trompet het signaal blies. Hier: "Groot is de dag des Heren en zeer geducht! Wie zal hem verdragen?" (vs. 11). In hoofdstuk 3:14 zien we hem nog eens: "Want nabij is de dag des Heren in het dal der beslissing".

Jeruzalem niet gespaard

Zal het volk van Jeruzalem acht geven op het trompetsignaal? Helaas, in de toekomst zal het er evenmin naar horen als in vroegere dagen. Alle profeten lichten ons over dit punt in. Jeruzalem, vertrouwend op haar verbond met het Romeinse rijk en de antichrist, zal er zich op beroemen "een verbond met de dood gesloten en met het dodenrijk een verdrag gemaakt" te hebben. Het volk zal zeggen: "wanneer de voortstormende gesel doortrekt, zal hij ons niet bereiken" (Jes. 28:15). De vijand zal haar verrassen. De stad zal in zijn macht komen. Merk op dat er hier slechts sprake is van de stad, van Jeruzalem en haar muren. Inderdaad, dáár zal het hele toneel, dat Joël beschreef, zich afspelen. In Sion wordt men opgeroepen het signaal te blazen. Het leger zal de muren beklimmen, zich in de stad verspreiden, de huizen door de vensters binnen dringen. Jeruzalem vormt hier een contrast met de andere steden van Israëls grondgebied. In Ezechiël lezen we dat dezelfde vijand, Gag, zal zeggen: "Ik zal optrekken tegen een land van dorpen, een overval plegen op vreedzame lieden, die in gerustheid

wonen, allen zonder muur, grendels of poorten - om buit te maken en roof te plegen... tegen een natie die uit het gebied der volken bijeengebracht is... die op de navel der aarde woont" (Ezech. 38:11 en 12). Aan de andere kant leert Zacharia 14:2 ons dat Jeruzalem belegerd en de stad (dit woord wordt drie maal herhaald, zie ook Luc. 24:49) door dezelfde vijand ingenomen zal worden. En in Jesaja zien we dat de stad niet gespaard zal blijven voor "de voortstormende gesel" d.w.z. voor de Assyriër, maar ook dat wanneer de verlossing komt, men voortaan niet meer steunen zal op "de schrijver, op de weger, op de teller der torens" (Jes. 28:14-21; 33:18). We zien dus dat in tegenstelling met "de open steden", de hoofdstad Jeruzalem, centrum van verzet tegen de vijand van het noorden, versterkt zal worden.

Oproep tot bekering

De profeet ging echter verder en zijn manier van spreken toont duidelijk, dat het sprinkhanenleger maar een zwak beeld was van de toekomstige inval van de Assyriërs. "Voor hun aangezicht siddert de aarde, beeft de hemel; de zon en de maan worden zwart en de sterren trekken haar glans in" (vs. 10). Dat komt omdat "de Here zijn stem verheft voor zijn strijdmacht heen, want zijn leger is zeer talrijk; want machtig is het leger dat zijn woord volbrengt; want groot is de dag des Heren en zeer geducht! Wie zal hem verdragen?" (vs 11). 't Is niet meer de komende dag, zoals in het begin van het hoofdstuk; hij is er. Opnieuw zal de vraag klinken: Wat te doen? Handelingen 17:30 en 31 geeft het antwoord hierop: "God dan... verkondigt nu aan de mensen, dat zij zich allen alom moeten bekeren, naardien Hij een dag gesteld heeft, waarop Hij het aardrijk in gerechtigheid zal oordelen door een man, die Hij daartoe verordend heeft, zekerheid daarvan gevende aan allen, omdat Hij hem uit de doden heeft opgewekt". Het enige wat de mensen in zicht van het oordeel kunnen en moeten doen is: zich bekeren. Dat vinden we ook bij de profeet Joël. Hij wees op de gelegenheid tot bekering: "Maar ook nu nog luidt het

woord des Heren: Bekeert u tot Mij met uw ganse hart, en met vasten en met geweene en met rouwklacht. Scheurt uw hart en niet uw klederen, en bekeert u tot de Here, uw God. Want genadig en barmhartig is Hij, lankmoedig en groot van goedertierenheid, berouw hebbende over het onheil" (vs. 12 en 13). Daartoe riep hij het volk op, evenals Hosea deed (hfdst. 6:1): "Komt, laat ons wederkeren tot de Here! Want Hij heeft verscheurd, en zal ons helen; Hij heeft geslagen en zal ons verbinden", terwijl Jakobus schreef: "Jammert en treurt en weent; uw lachen worde veranderd in treuren, en uw blijdschap in verslagenheid. Vernedert u voor de Heer, en Hij zal u verhogen" (Jac. 4:9).

Toekomstige zegen afhankelijk van bekering

Joël vervolgde: "Wie weet, of Hij zich niet wendt en berouw heeft en een zegen achter zich laat overblijven, tot een spijsoffer en een plengoffer voor de Here, uw God" (vs. 14). Spijsoffer en plengoffer waren uit het huis des Heren verdwenen, toen zijn inleidende oordelen over het volk gekomen waren (hfdst. 1:9 en 13). Als ze zich bekeerden, zouden zij deze offers misschien terugvinden. We vernemen inderdaad (Jes. 66:20; 18:7) dat dit het geval zal zijn, wanneer het gelovig overblijfsel van Israël in de eindtijd tot de Here weergekeerd zal zijn: "zoals de Israëlieten het offer in rein vaatwerk naar het huis des Heren brengen." Dan zal dit gelovig overblijfsel zelf het spijs- en plengoffer zijn, dat aan God aangeboden zal worden, als zijnde van Hem en voor Hem. Maar voordat het zover is, zal er een waarachtige en niet een uiterlijke bekering moeten plaats vinden: "Scheurt uw hart en niet uw klederen" (vs. 13; zie ook Zach. 12:10-14).

Zo stemmen alle delen van de profetie met elkaar overeen en doen ons zien, hoe de toekomstige zegen van het joodse volk afhankelijk zal zijn van een terugkeer in oprechte verootmoediging tot de Here, die zij gesmaad hebben. Toen de Assyriër en zijn leger, de roede in 's Heren hand, op Jeruzalem

was aangevallen, had het eerste trompetsignaal weerklonken om het volk voor God in gedachtenis te brengen. Daarnaar was niet geluisterd en die verharding had tengevolge gehad, dat de stad werd ingenomen door de koning van het noorden. Zacharia beschrijft die inneming op treffende wijze en daarover spreekt ook dit hoofdstuk. Zullen de gelovigen van Israël in de toekomst na deze ramp de oproep verstaan die de God van genade dan tot hun geweten richt? De profeet zei: "Bekeert u tot de Here, uw God. Want genadig en barmhartig is Hij, lankmoedig en groot van goedertierenheid, berouw hebben de over het onheil" (vs. 13). God wordt hier genoemd in de hoedanigheden, die Hij aan Mozes heeft bekend gemaakt (Ex 34:6 en 7). We moeten niet vergeten, dat het volk, d.w.z. het toekomstig gelovig overblijfsel van Israël, nog onder het verbond van de wet zal staan. Maar de profeet voegde er aan toe: "berouw hebbende over het onheil". Bij het minste teken van berouw treedt de Here terug, berouwt het Hem, verandert Hij van gezindheid in deze wettelijke overeenkomst, waartoe beide partijen zich verbonden hebben. Het nieuwe verbond, deze eenzijdige verbintenis, die uitsluitend afhankelijk is van Gods genade jegens zijn volk, zal tot stand komen, wanneer Gods Geest een waarachtige bekering in het hart van Israël bewerkt zal hebben.

Verootmoediging

De verzen 15-17 zijn het antwoord op de uitnodiging van de verzen 12-14. De dringende oproep tot verootmoediging zal worden aanvaard onder de druk van de vijand die Jeruzalem zal overweldigen. Niet minder dan die ramp zal nodig zijn om het geweten van de uitverkorenen ten slotte te bereiken. "Blaast de bazuin op Sion, heiligt een vasten, roept een plechtige samenkomst bijeen". Dan is het geen signaal meer, want het gaat er niet meer om de vijand die het volk verdrukt, te weerstaan, maar om de vergadering bijeen te roepen. "Bij het samenroepen van de gemeente zult gij alleen een stoot geven, maar geen signaal blazen. De zonen van Aäron, de priesters,

zullen op de trompetten blazen" (Num. 10:7 en 8). Deze bijeenkomst zal nog niet het karakter hebben van wat eens in het duizendjarig rijk gezien zal worden: de grote bijeenvergadering, waarvan gezegd wordt: "Ook op uw vreugdedagen, op uw feesten en op uw nieuwemaansdagen zult gij een stoot op de trompetten geven bij uw brandoffers en vredeoffers; zij zullen u dienen om u voor het aangezicht van uw God in gedachtenis te brengen" (Num. 10:10). De hier genoemde bijeenkomst gaat vooraf aan wat in het duizendjarig rijk zal gebeuren; zonder haar kan de definitieve grote samenkomst niet plaats vinden. Er zullen maar enkelen van het gelovig overblijfsel zijn, die in Jeruzalem samenkomen in het plechtig vasten, met verootmoediging en geweene.

Is het in deze tijd niet evenzo voor de gelovigen? Nationale verootmoediging vindt thans evenmin weerklink bij de door ongehoorde rampen getroffen volkeren, als in Juda, toen het tijdens de sprinkhanenplaag tot het heiligen van een vasten werd opgeroepen. Slechts enkelen, die de Heer verzegeld heeft, komen tot bekering, "met geweene en met rouwklacht" te midden van een opstandige wereld. Het gaat om een waarachtige en niet om een uiterlijke bekering, om een verootmoediging waarbij de gelovigen onder het volk "de harten scheuren en niet de klederen" (vs. 13). Het verval van de gemeente, het komende oordeel over de christenheid, de verootmoedigende gedachte mede schuldig te zijn aan deze toestanden, en daardoor de naam van Christus onteerd te hebben, brengen slechts berouwen bekering teweeg in het hart van een klein aantal gelovigen. Het arme overblijfsel van Jeruzalem en van het verootmoedigde Juda zal in de toekomst het volk zijn, en de kern vormen van het aardse Israël tijdens het duizendjarig rijk, evenals de thans nog overgebleven ware gelovigen de grote hemelse vergadering vertegenwoordigen. De verootmoediging van Jeruzalem in de toekomst zal echter in meer dan een opzicht verschillen van de onze. Sion zal tot bekering komen niet door de aankondiging van toekomstige oordelen, maar door de grote en zeer geduchte dag des Heren,

die deze gelovigen tegelijkertijd met het afvallige volk zullen moeten doormaken. De bekering van de gelovigen van deze tijd heeft plaats voordat er sprake is van "de toekomstige toorn". Vervolgens zal zij bij het volk van Israël geschieden in het bewustzijn dat de betrekkingen met God verbroken zijn. Wij weten daarentegen dat de zonde wel onze gemeenschap met God verstoort, maar dat zij nooit onze betrekking met Hem verbreekt, omdat deze gegrond is op het volbrachte werk van Christus.

Waar is uw God?

Wat zal het een indrukwekkend schouwspel zijn als gevolg wordt gegeven aan de oproep: "Vergadert het volk, heiligt de gemeente, roept de ouden bijeen, vergadert de kinderen en de zuigelingen; de bruidegom trede uit zijn kamer en de bruid uit haar bruidsvertrek" (vs. 6). Alle lagen van de bevolking worden tot berouwen bekering aangespoord. Zelfs de zuigelingen moeten mede de last dragen van de schuld van het volk; niemand, van de grootste tot de kleinste, wordt vrijgesteld; allen vallen onder het afkeurend vonnis. De intiemste vreugden van het gezinsleven worden opgegeven om de vasten te vieren. Alle burgerlijke en geestelijke autoriteiten zullen er aan deelnemen: "Laat de priesters, de dienaren des Heren, tussen de voorhal en het altaar wenen". Zij durven dan zelfs niet voor het altaar plaats te nemen. Hebben zij niet de Enige die hen met God verzoenen kon, het Lam Gods, verworpen en gekruisigd? Zij zullen zeggen: "Spaar, Here, uw volk en geef uw erfdeel niet prijs aan de smaad, zodat de heidenen zouden spotten. Waarom zou men onder de volken zeggen: Waar is hun God?" (vs. 17). We zien hier, hoe zij ondanks alles en in een tijd, dat zij nog onder het oordeel van Lo-Ammi (niet mijn volk) zullen staan, toch blijven zeggen: "uw volk". Dat is geloof! En dat zal het gelovig overblijfsel kenmerken. In zichzelf zal het geen vertrouwen stellen, maar het zal niet twifelen aan Gods trouw ten opzichte van zijn beloften. Hoeveel maal zullen deze woorden: "Waar is hun God?" klinken in de oren van het

overblijfsel van Juda, voortvluchtig onder de naties in de dagen van de vervolgingen die het beest en de valse profeet tegen hen zullen ontketenen, zoals we dat zien in het tweede boek van de Psalmen (Ps. 42:4, 11; en ook in Ps. 79:10; 115:2). Zij bereiken de oren van het in Jeruzalem gebleven deel van het overblijfsel. Op pijnlijke wijze dringen ze door in het berouwvolle hart van deze gelovigen. Hadden hun vaders niet dezelfde woorden gezegd tot de Messias toen Hij stierf voor het volk? "Hij heeft op God vertrouwd; dat Hij hem nu verlosse, indien Hij lust aan hem heeft! Want hij heeft gezegd: "Ik ben Gods Zoon" (Matt. 27:43).

Een hardnekkig en trots hart

Wat was de vasten ten tijde van de sprinkhaneninvasie (zie Joël 1:14) vergeleken bij die welke hier genoemd wordt? Een voorbijgaande opwelling van berouw, zelfs indien bewezen was dat Jeruzalem op dat ogenblik aan de oproep:

"Heiligt een vasten!" gehoor gegeven had. Zoals we zagen, was er toen slechts één man die gezegd had: "Tot U Here, roep ik" (hfdst. 1:19). Maar wat in hoofdstuk 2:17 gezegd wordt, wijst op ware verootmoediging, oprecht berouw. Het zal zijn "de grote rouwklacht van Jeruzalem", waarover de profeet Zacharia sprak (Zach. 12:11-14). Verootmoediging doet Gods aangezicht terugvinden! Hoeveel eeuwen had de Here gewacht, tevergeefs gewacht, dat zij ontstaan zou bij dit opstandige volk! Had het zich om zijn afgodendienst verootmoedigd? Om het feit dat het de Zoon van God, zijn Messias, aan het kruis genageld had? Wat is het hart van de mens, ook dat van ons, toch menigmaal opstandig, hardnekkig en trots; hoe wordt het beheerst door een wil die weigert zich te onderwerpen. Worden al deze dingen, door Israëls geschiedenis geïllustreerd, niet tot onze lering gezegd? Wanneer ons geweten, dat een onverbiddelijke rechter is, ons zegt dat we gezondigd hebben, zijn we dan bereid dat te erkennen? Staan we dan niet, evenals Adam, direct klaar om onszelf te verontschuldigen, alsof

verontschuldigen ons zouden baten? Wij verontschuldigen ons voor onze wereldsgezindheid, onze lauwheid en lafheid, voor ons gebrek aan ijver voor de belangen van Christus, en 't laatste waaraan we denken is "een vasten te heiligen". Meer dan eens overkomt het ons, zoals David, dat we een of andere schuld bedekt houden en de stem van ons geweten verstikken, wanneer deze tot ons probeert te spreken. We vergeten dat God alles gezien heeft. Totdat eindelijk "de grote en zeer geduchte dag des Heren" aanbreekt, dat wil zeggen, als God, door moeilijke wegen soms, zijn doel bereikt door schulderkenning te bewerken en de schuldige tenslotte uitroept: "Ik heb tegen de Here gezondigd!" Ja, verootmoediging is een ernstige en smartelijke zaak. Ze is als het mes van de chirurg, dat in het levende en dus gevoelige vlees snijdt, zodat men schreeuwt van pijn. Maar zij is ook kostbaar en heilzaam. "Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik", zei de psalmist. Maar hij kon er op laten volgen: "Het is mij goed, dat ik verdrukt ben geweest" (Ps. 119:67 en 71).

Het antwoord van de Here

De zegen laat niet op zich wachten, zij volgt direct wanneer men zich voor God vernederd heeft. Bedachten we dit maar meer! We zouden spoediger bereid zijn onze hoofden te buigen, in het stof neer te knielen en onze zonden te belijden voor God de Vader, die getrouwen rechtvaardig is om ze ons te vergeven en ons van alle ongerechtigheid te reinigen. Israël, dat zijn zaligmaker en koning verworpen heeft, en sindsdien reeds bijna twintig eeuwen heeft volhard in zijn verharding, zal van God een heerlijk antwoord op zijn vragen ontvangen. "Toen nam de Here het op voor zijn land en Hij kreeg medelijden met zijn volk. De Here antwoordde zijn volk: Zie, Ik zal u koren, most en olie zenden, zodat gij daarmee verzadigd wordt, en Ik zal u niet meer prijsgeven tot een smaad onder de volken (vs. 18 en 19). "Spaar, Here uw volk", zal het overblijfsel zeggen, en daarmee een beroep doen op de vroegere betrekkingen tussen God en het volk. Dat zal zijn in de tijd, dat het zich nog onder

het oordeel van Lo-Ammi bevindt en de grote en zeer geduchte dag des Heren over hen is gekomen. Dadelijk zal de Here dan zijn volk antwoorden. Het oordeel wordt opgeheven, het vonnis voor altijd vernietigd. De betrekkingen met God worden hersteld en alle aardse zegeningen - want het gaat hier om een aards volk -, die daaruit voortvloeien, worden weer het deel van Israël. "En ter plaatse waar tot hen gezegd wordt Gij zijt mijn volk niet - zullen zij genoemd worden kinderen van de levende God" (Hosea 1:10). Koren, most en olie, spijs- en plengoffer, dat alles, hoewel vernietigd in de dagen van het oordeel, zal het volk terug ontvangen, tot verzadiging toe. Het huis des Heren, waarin gedurende een halve jaarweek slachtoffer en spijsoffer niet meer gebracht waren (zie Dan. 9:27), zal weer openstaan. De gelovige zal weer tot God kunnen naderen in zijn tempel, en niet meer overgeleverd zijn aan de smaad van de volken, die zeiden: Waar is hun God?

Het oordeel over de Assyriër

Wat zal de Here echter doen met de Assyriër, de roede van zijn toorn, die het land van Israël overweldigden en zelfs de heilige stad veroveren zal? "Ik zal van u wegdrijven die uit het noorden en hem verjagen naar een dor en woest land, zijn voorhoede naar de oostelijke zee en zijn achterhoede naar de westelijke zee, en zijn stank zal opstijgen en zijn vuile lucht zal opstijgen, want hij heeft grote dingen gedaan" (vs. 20). Deze gebeurtenis, waarvan het oordeel over Sanherib tijdens de regering van Hizkia slechts een zwak beeld is (2 Kon. 19:35; 2 Kron. 32:21), wordt voortdurend vermeld door de profeten die over het oordeel van Assyrië spraken. Zo lezen we in Jesaja 10:24-27: "Daarom, zo zegt de Here, de Here der heerscharen: Vrees niet, o mijn volk, dat in Sion woont, voor de Assyriërs, wanneer zij u met de stok slaan en hun staf tegen u opheffen, zoals Egypte deed. Want nog een korte wijle, dan is de gramschap ten einde en mijn toorn richt zich op hun vernietiging. Dan zwaait de Here der heerscharen de gesel over hen, zoals Midian geslagen werd bij de rots Oreb, en Hij zwaait zijn staf

over de zee en heft die op zoals in Egypte. En het zal te dien dage geschieden, dat hun last van uw schouder afglijden zal en hun juk van uw hals, ja, het juk zal vernietigd worden op uw schouder". En Jesaja 14:24 en 25: "Voorwaar, zoals Ik gedacht heb, zo zal het geschieden, en zoals Ik besloten heb, zal het tot stand komen: Ik ga Assur in mijn land verbreken en het op mijn bergen vertreden; dan zal zijn juk van hen worden weggenomen en weggenomen de last van hun schouder". Als Ezechiël het over Oog, de Assyriër, heeft, zegt Hij: "Dan zult gij komen uit uw woonplaats uit het verre Noorden, gij en vele volken met u, allen ruiters, en een grote schare en een talrijk leger, en gij zult optrekken tegen mijn volk Israëel als een wolk die het land bedekt. In toekomstige dagen zal het geschieden". "Dan zal Ik op al mijn bergen het zwaard tegen hem oproepen, luidt het woord van de Here Here, het zwaard van de een zal tegen de ander zijn. Ik zal met hem in het gericht treden door pest en door bloed; stromende regen en hagelstenen, vuur en zwavel zal Ik doen neer regenen op hem, op zijn krijgsbenden en op de vele volken die met hem zijn" (Ezech. 38: 15 en 16, 21 en 22). En dezelfde profeet: "Zie Ik zàl u, Gog... Ik zal u komen halen en u voortdrijven, u doen optrekken uit het verre noorden en brengen op de bergen van Israëel. Dan zal Ik de boog uit uw linkerhand slaan en de pijlen uit uw rechterhand doen vallen. Op de bergen van Israëel zult gij vallen, gij met al uw krijgsbenden en de volken die met u zijn; aan roofvogels, vogels van allerlei gevederte, en aan het gedierte des velds zal Ik u *tot* voedsel geven; op het open veld zult gij vallen, want Ik heb het gesproken, luidt het woord van de Here Here" (Ezech. 39:2-5). "Zie, het komt, het zal geschieden, luidt het woord van de Here Here; dit is de dag waarvan Ik gesproken heb" (Ezech. 39:8). Evenzo Daniël: "Maar in de eindtijd zal de koning van het zuiden met hem in botsing komen, en de koning van het noorden zal op deze aanstormen met wagens en ruiters en vele schepen; en hij zal de landen binnenvallen en als een overstroming steeds verder om zich heen grijpen. Ook het Sieraadland zal hij binnenvallen en velen zullen struikelen, maar aan zijn macht zullen ontkomen: Edom, Moab en de keur

der Ammonieten. En hij zal zijn hand uitstrekken tegen de landen, en het land Egypte zal niet ontkomen, maar hij zal de schatten bemachtigen van goud en zilver en alle kostbaarheden van Egypte; en Libiërs en Ethiopiërs zullen in zijn gevolg zijn. Doch geruchten uit het oosten en uit het noorden zullen hem ontstellen, zodat hij in grote grimmigheid zal uittrekken om velen te verdelgen en te vernietigen. Hij zal zijn statietenten opslaan tussen de zee en de berg van het heilig Sieraad - maar dan komt hij aan zijn einde, zonder dat iemand hem helpt" (Dan. 11:40-45).

Ten slotte citeren we nog Micha 5:5: "En Hij zal bevrijden van Assur, wanneer die in ons land komt en wanneer hij ons gebied betreedt".

"Hij die uit het noorden komt", de Assyriër, zal dus, nadat hij eerst Jeruzalem geplunderd heeft, verder trekken om Egypte te veroveren, en van daar terugkomen tegen de stad en het Sieraadland (Palestina). Daar zal hij evenwel vernietigd worden door het onmiddellijk ingrijpen van de Here: "Ik zal van u wegdrijven die uit het noorden" (vs. 20). Dan eerst en dan alleen zal de eindverlossing van Jeruzalem plaats hebben, waarvan we een voorafschaduwing zien in de bevrijding van Jeruzalem in Hizkia's dagen, toen de Engel des Heren 185.000 man sloeg in het legerkamp van Sanherib, koning van Assyrië, die de stad belegerde, maar haar niet innam. Deze vijand zal de Here "verjagen naar een dor en woest land (de woestijn van Juda wellicht?), zijn voorhoede naar de oostelijke zee (de Dode Zee) en zijn achterhoede naar de westelijke zee" (de Middellandse Zee). De dode lichamen van deze menigte zullen de bodem bedekken en "hun stank zal opstijgen" (een nieuwe toespeling op het sprinkhanenleger, dat wanneer het verdelgd is, eveneens de lucht met stank vervult).

De Here doet grote dingen

Een plotselinge en verschrikkelijke verwoesting zal er komen over deze laatste vijand van Israël, omdat hij zich verheven

heeft "om grote dingen te doen". Maar alleen de Here doet deze: "Vrees niet, O land, jubel en verheug u, want de Here heeft grote dingen gedaan" (vs. 21). Inderdaad! Wanneer God opstaat om tussenbeide te komen, wordt de hoogmoed van de mens, die vóór zijn val komt, vernietigd. Zijn haat tegen God en zijn aardse volk, die hem de meedogenloze aanvallen doet beramen, het kwaad dat hij sticht, plundering en verwoesting, dat alles wordt te niet gedaan. Ja, God zal grote dingen doen! Zijn oordelen zijn groot, "zijn dag is groot en zeer geducht", en de Assyriër door wie Hij zijn volk tuchtigen zal, is "zijn groot leger" (vs. 25). Maar zijn ontferming, zijn vrije gunst en zijn verlossing zullen nog veel groter zijn. De grootheid van zijn Goddelijk wezen zien we hierin, dat zijn verlossing voortspuit uit dezelfde bron waaruit zijn oordelen voortkomen. Zo ook zien wij zijn grootheid, door met elkaar te verenigen wat naar de gedachte van de mens onverenigbaar is, namelijk, zijn oordeel en zijn genade, zijn heiligheid en zijn liefde. Ja, de Here zal grote dingen doen voor Israël, dat die grote daden zal zien bij het aanbreken van de regering van de Messias. Maar, God zij dank, voor ons zijn ze reeds gedaan, zonder dat het ons iets heeft gekost, zonder dat het nodig is dat we de ure der verzoeking, de grote dag des Heren, moeten doormaken om ze te kennen. Op Golgota, de plaats waar het oordeel op onze plaatsvervanger is neergekomen, heeft God, toen Hij zijn eigen Zoon gaf, zijn haat tegen de zonde en zijn liefde voor de zondaar elkaar doen kussen (zie Ps. 85:11).

Herstel van de schepping

"Vreest niet, gij dieren des velds, want de weiden der woestijn groenen, want het geboomte draagt zijn vrucht, vijgenboom en wijnstok geven hun rijkdom" (vs. 22). Na de nederlaag van de Assyriër zullen alle plagen die het land getroffen hadden, verdwenen zijn. Het groen zal overal uitspruiten, op de akkers zal de oogst rijpen, wijnstok en vijgenboom, die schone beelden van Israël, zullen weer vrucht dragen, spijs- en plengoffer zullen opnieuw de Here aangeboden worden. Dezelfde beloften

vinden we in Ezechiël 36:29 en 30: "Ik zal het koren roepen en het vermeerderen, en geen hongersnood over u brengen. Ja, Ik zal de vrucht van het geboomte en de opbrengst van het veld vermeerderen, opdat gij niet meer de smaad van hongersnood te dragen krijgt onder de volken".

"Ik zal u vergoeden de jaren, toen de sprinkhaan alles opvrat, de verslinder en de kaalvreter en de knager, mijn groot leger dat Ik op u afzond" (vs. 25). Deze woorden voeren ons terug naar hoofdstuk 1 en zijn geen toespeling op de legers van de Assyriër. In dit hele gedeelte gaat het over de zegening van het land, dat veilig gesteld zal worden voor de rampen, die als even zoveel oordelen gekomen waren in de dagen van verharding van het volk. Het tijdperk van vrede, die de schepping genieten zal, is een feit van grote betekenis. Het zal aanbreken onder de gezegende regering van de Messias. Deze gedachte moet ons hart met blijdschap, en hoop vervullen. "De schepping zelf zal vrijgemaakt worden van de slavernij der verderfelijke tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Want wij weten dat de ganse schepping tezamen zucht, en tezamen in barensnood is tot nu toe" (Rom. 8:21 en 22).

"En gij, kinderen van Sion, juicht en verheugt u in de Here, uw God, want Hij geeft u de leraar ter gerechtigheid; ja, regenstromen laat Hij voor u nederdalen, vroege regen en late regen, zoals voorheen" (vs. 23). Het gaat hier om louter tijdelijke zegeningen; de vroege regen volgend op het zaaien in oktober, en de late regen in maart, waardoor het graan een overvloedige oogst belooft. Maar het is opmerkelijk dat de zegen van de regen, die graan- en wijnoogst verzekeren, verbonden is aan de tegenwoordigheid van de Here, van de Messias, van de Koning, te midden van zijn volk. "Zo zeker als de dageraad is zijn opgang. Dan komt Hij tot ons als de regen, als de late regen, die het land besproeit" (Hos. 6:3).

"Het licht op het gelaat van de koning is het leven, en zijn welgevallen is als een wolk van de late regen" (Spr. 16:15)¹⁰.1) Dan zal de Here de betrekkingen met zijn volk, eertijds Lo-Ammi genoemd, hervatten en openlijk erkennen. En dan zal ook het volk zelf zich verheugen in de naam van zijn God: "En gij zult loven de naam van de Here, uw God, die wonderbaar met u gehandeld heeft; mijn volk zal nimmermeer te schande worden. Dan zult gij weten, dat Ik in het midden van Israël ben, en dat Ik, de Here, uw God ben, en niemand anders; mijn volk zal nimmermeer te schande worden" (vs. 26 en 27). Alle schande van vroeger zal voorgoed voorbij zijn (hfdst. 1:10-12); de Heer der heerlijkheid zal zijn plaats innemen te midden van zijn volk. Op deze schone wijze eindigt dit deel van het boek.

---

¹⁰ Zie nog voor de regen: Zach. 10:1; Deut. 11:14; Jer. 5:24; Ps. 84:7; 2 Sam. 23:4.

DE UITSTORTING VAN DE GEEST

Hoofdstuk 2:28-32

Door de profeten aangekondigd

In deze vijf verzen hebben we een nieuw gedeelte van de profetie. Zo wordt het ook in de Hebreeuwse bijbel aangegeven, want daarin begint Joël 3 met het 28^e vers van hoofdstuk 2. Inderdaad ging de profeet hier van de tijdelijke, aan Israëls bodem toegezegde zegen van de vroege en late regen, over op de geestelijke zegeningen die de Messias, Christus, tijdens zijn aanwezigheid en verhoging op de troon van David aan zijn aardse volk en aan alle volkeren zal aanbrengen.

"Daarna zal het geschieden, dat Ik mijn Geest zal uitstorten op al wat leeft" (vs. 28a). "Daarna", d.w.z. na de vernietiging van de Assyriër, die zal volgen op de bekering van het volk. Eerst na het vasten en na de plechtige samenkomst, eerst dan, wanneer oprecht berouw in het hart van 't volk gevonden wordt, zal de ondergang van de vijand zijn beslag krijgen. Dan zal Israël niet slechts met tijdelijke zegeningen overladen worden, maar deel krijgen aan alle weldaden van het nieuwe verbond dat de Here zal oprichten "met het huis van Israël en met het huis van Juda". Door de werking van de Heilige Geest zullen zij een nieuw hart ontvangen, bekwaam om de Here, hun God, te kennen, die hun zonden en ongerechtigheden niet meer gedenken zal (Jer. 31:31-34). Deze uitstorting van de Heilige Geest in verbinding met het nieuwe verbond, is meermalen door de profeten aangekondigd. "Ik zal u weghalen uit de volken en u bijeen vergaderen uit alle landen, en Ik zal u brengen naar uw eigen land; ...een nieuwe hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven.

Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven" (Ezech. 36:24-27). "En Ik zal mijn aangezicht niet meer voor hen verbergen, wanneer Ik mijn Geest over het huis Israëls heb uitgestort, luidt het woord van de Here HERE" (Ezech. 39:29). "Ik zal over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem uitgieten de Geest der genade en der gebeden" (Zach. 12:10).

Door Israël als volk verworpen

In Joël 2:28 wordt echter een zegen aangekondigd die zich veel verder uitstrekken zal, ver buiten de grenzen van Israël en Juda. "Ik zal mijn Geest uitstorten op al wat leeft", dus niet alleen op het uitverkoren volk, doch ook op de grote menigte van volken in het duizendjarig rijk, die het evangelie van het koninkrijk zulten hebben aangenomen (Openb. 7:9). "En uw zonen en uw dochters zulten profeteren; uw ouden zullen dromen dromen; uw jongelingen zullen gezichten zien. Ook op de dienstknechten en op de dienstmaagden zal Ik in die dagen mijn Geest uitstorten" (vs. 28).

Het is van het hoogste belang de aanhaling van dit gedeelte in Hand. 2:17-21 te beschouwen. Het kruis van Christus was de plaats van het oordeel over Israël en over de mens geweest, maar tevens was daar de zegepraal op de vijand behaald. Na deze overwinning heeft de Heer, na zijn opstanding en nadat Hij "de gevangenis gevangen genomen" had, Zich gezet aan de rechterhand Gods. Toen kon Hij hen die in Hem geloofden, dopen met de Heilige Geest. Dit grote feit had op het pinksterfeest plaats. Allen die uit het joodse volk geloofden, ontvingen de doop met de Heilige Geest en werden door deze Geest tot één lichaam gevormd. Maar dit geschiedde niet zonder voorafgaande bekering. Daarom zei Petrus tot hen van wie het hart getroffen en met berouw vervuld was door het bewustzijn dat zij de Messias gekruisigd hadden: "Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in de naam van Jezus Christus, tot vergeving van zonden; en gij zult de gave van de Heilige Geest ontvangen" (Hand. 2:37 en 38).

De bekering van de discipelen van de Heer Jezus had reeds plaats gevonden bij hun doop door Johannes de dooper. Toen hadden zij de Heer Jezus aangenomen als de Messias, die gekomen was om zijn koninkrijk voor deze aarde op te richten. Maar omdat Hij echter door het volk verworpen en gekruisigd was, wachtten de discipelen nog op het ogenblik dat de Heer Jezus hen, naar het woord van de voorloper, met de Heilige Geest zou dopen (Matt. 3:11). Dit woord van Johannes werd door de Heer aan zijn discipelen bevestigd na zijn opstanding (Luc. 24:49). Zij konden de Heilige Geest niet deelachtig worden, zonder dat de opstanding en verheerlijking van de Heer Jezus hadden plaats gevonden. En zo werd een eerste overblijfsel van Juda behouden en bij de gemeente gevoegd. Als het hele volk zich toen had bekeerd en als gevolg daarvan de gave van de Heilige Geest ontvangen had, zouden de verschrikkelijke oordelen, die volgden, hun bespaard gebleven zijn. Maar Israël beperkte er zich niet toe de Messias, de Zoon van God, te verwerpen. Het volk verwierp ook de Heilige Geest en stenigde Stefanus, die, zoals ieder kon zien, vol was van de Heilige Geest. Na deze misdaad is dan ook gebeurd wat voorzeggd was in Matt. 22:7: "En de koning werd toornig; en zijn krijgsvolk zendende, bracht hij die moordenaars om, en stak hun stad in brand". Dat gebeurde in het jaar 70 van onze jaartelling bij de verwoesting van Jeruzalem door Titus.

Het tijdperk van de gemeente

Toen dit oordeel voor de deur stond, ontkwamen allen die met de Heilige Geest gedoopt waren daaraan, door zich af te wenden "van dit verkeerd geslacht" (Hand 2:40). De verharding van Israël had nog een tweede gevolg. Er werd niet alleen een joods overblijfsel behouden, dat de Heer bij de gemeente voegde, maar voor de volken werd de deur geopend: "ieder die de naam des Heren aanroept, zal behouden worden", Van dat ogenblik af kregen joden en heidenen, in één lichaam met God verzoend door het kruis, beiden de toegang door één Geest tot de Vader (Ef. 2:16 en 18). Op deze wijze werd het tijdperk van

de gemeente geopend. Na de verwerping van Israël bereidde de Heer Zich een bruid, een parel van grote waarde, duizendmaal heerlijker dan de joodse bruid. Zij zal eeuwig met Hem zijn in de hemelse heerlijkheid. De vorming van de gemeente heeft op aarde plaats en daar ontvouwen zich in deze tijd al Gods wegen met haar. Zodra zij bij de komst van de Heer wordt opgenomen in de hemel, zullen de wegen Gods met zijn aardse volk, dat nu terzijde gesteld is, weer hun loop hernemen. Daarvan hebben alle profeten gesproken. Het oude volk van God zal in zijn ongeloof volharden. Het heeft de Zoon van David niet als koning gewild. Nu zal het vallen onder het juk van de antichrist. Jeruzalem zal een kelk der bedwelming worden voor alle naties. Terwijl de gemeente in de hemelse heerlijkheid schitteren zal, zal het aardse Jeruzalem voor de tweede maal alle verschrikkingen van een belegering moeten ondergaan, omdat het zich aan de valse messias heeft overgegeven. Dat hebben we in het begin van ons hoofdstuk gezien.

Tweede uitstorting van de Heilige Geest

Maar dan zal een tweede, of beter gezegd: het toekomstige joodse overblijfsel tot de Heer terugkeren, wanneer het deksel van hun ogen weggenomen zal worden (2 Kor. 3:16). Door de smarten van de grote verdrukking zal het tot schuldbelijdenis komen, terwijl de laatste aanval van de vijand, die van de Assyriër, tot volkomen zelfveroordeling en bekering zullen leiden, zoals dat in Joël 2 beschreven wordt. Na deze bekering en de eindoverwinning van de Heer over de Assyriër, zal de tweede uitstorting van de Heilige Geest plaats hebben op de getuigen van de eindtijd, zoals de eerste geschiedde na de overwinning op het kruis en de opstanding, die er het bewijs van was. De gave van de Heilige Geest zal van dit overblijfsel niet een hemels volk maken, maar het aardse volk van de Messias. Het middelpunt zal het aardse Jeruzalem, de stad van de grote koning zijn. Dan wordt vervuld wat Ezechiël gesproken heeft: "En Ik zal mijn aangezicht niet meer voor hen verbergen,

wanneer ik mijn Geest over het huis Israëls heb uitgestort, luidt het woord van de Here HERE" (hfdst. 39:29). In Ezechiël zijn de vernietiging van Gog, en de uitstorting van de Heilige Geest, de laatste gebeurtenissen die vermeld worden vóór de beschrijving van de tempel te Jeruzalem en van het land Israëls gedurende het duizendjarig rijk (zie Ezech. 40-48). In Joël worden de dingen vanuit een ander oogpunt gezien, zoals we in het derde hoofdstuk zullen zien. Toch worden ook in zijn profetie de zegeningen over Jeruzalem, evenals in Ezechiël, verbonden aan de uitstorting van de Heilige Geest: "Want op de berg Sion en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, zoals de Here gezegd heeft; en tot de ontkomenen zullen zij behoren, die de Here roepen zal" (hfdst. 2:32). De verlossing waarvan Joël sprak, zal eerst verkregen worden door de vernietiging van de Assyriër, de enige vijand waarop zijn profetie betrekking had. Het Romeinse beest en de antichrist, die we zo vaak in het boek Daniël en vooral in "de Openbaring" aangeduid vinden, worden in onze profetie zelfs niet genoemd.

Vervulling in de toekomst

Uit alles wat we zojuist gezegd hebben, heeft men kunnen opmaken, dat we in Hand. 2:16-21 niet de vervulling van Joëls profetie vinden. De apostel Petrus liet dit ook duidelijk uitkomen, toen Hij zei: " Want dezen zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt .... Maar dit is het wat gesproken is door de profeet Joël". We lezen in deze verzen van Handelingen 2 niet, dat vervuld werd, wat door de Heer gesproken is door middel van de profeet", zoals b.v. in Matth. 1:22; 2:15, 17 en 23.

Wat op het pinksterfeest plaats vond, was geen kunstmatige opwindings, doch het werk van de Heilige Geest. De aangehaalde profetie bevatte dingen die werkelijkheid werden op het ogenblik dat Petrus sprak, en andere die voor de toekomst bewaard werden. Om daarvan een duidelijk beeld te geven hoeven we de profetieën die nog vervuld moeten worden slechts tussen haakjes te zetten. Op deze wijze krijgen we dan:

"En het zal geschieden in de laatste dagen, zegt God, dat Ik van mijn Geest zal uitstorten op alle vlees; (en uw zonen en uw dochteren zullen profeteren en uw jongelingen zullen gezichten zien, en uw ouden zullen met dromen dromen). En in die dagen zal Ik van mijn Geest uitstorten op mijn slaven en op mijn slavinnen, en zij zullen profeteren. (Ik zal wonderen geven in de hemel boven, en tekenen op de aarde beneden, bloed en vuur en rookdamp. De zon zal veranderd worden in duisternis, en de maan in bloed, eer de grote en doorluchtige dag des Heren komt). En het zal geschieden, dat een iegelijk die de naam des Heren zal aanroepen, behouden zal worden".

Opmerkelijk is dat er in Handelingen 2 staat: "op mijn slaven en op mijn slavinnen", d.w.z. op hen die de Heer toebehoren. In Joël 2:29 lezen we echter: "de dienstknechten en de dienstmaagden", dat zijn zij, die tot het joodse geslacht behoren. In Joël is deze aanduiding zeer algemeen en zij laat ruimte om ook te denken aan de eigenlijke dienstknechten van God in de tijd van de gemeente. Deze zullen echter onbekend zijn in de dagen van Israëls herstel. Het verdient ook onze aandacht dat Petrus zei: "In de laatste dagen", en niet: "Daarna", zoals in Joël. Dit toont duidelijk aan, dat de profetie van Joël op de pinksterdag nog niet geheel vervuld kon zijn. Dit zal eerst zo zijn na de nederlaag van de Assyriër. "De laatste dagen", elders "het einde der eeuwen" genoemd, zijn begonnen toen Christus door joden en heidenen verworpen was ¹¹. Drie dingen zijn karakteristiek, zowel voor de pinksterdag, als voor de dag in dit gedeelte van Joël, n.l. bekering, verlossing van de vijand en de uit.. storting van de Geest over alle vlees. Maar behalve dat overheerste er op de pinksterdag één belangrijk feit: de Heilige Geest werd gegeven als bewijs van Christus'

---

¹¹ Noot van de schrijver: De verandering van "Daarna" in "in de laatste dagen" is nog opmerkelijker, omdat ze niet ontleend is aan de Septuaginta (de vertaling van het oude testament in het Grieks door "de zeventig"), die in het algemeen in het nieuwe testament geciteerd wordt, maar juist niet in dit gedeelte.

overwinning en verhoging. Bovendien werden daardoor allen die in Hem geloofden tot één lichaam gedoopt. Joël kondigde een tijd aan, waarop er voor de heidenen een deur geopend zou worden. In "de Handelingen" werd zij door de apostel geopend verklaard (Hand. 2:39). In het eerste hoofdstuk van Hosea vinden we dezelfde profetie bevestigd door Rom. 9:26 ten aanzien van het ingaan der volkeren in de zegeningen. Alleen hebben in Joël de woorden "op al wat leeft" geen betrekking op de huidige aanneming van de heidenen in de gemeente door de doop met de Heilige Geest. Zij slaan op het ingaan van de heidenen, die deel uitmaken van "de grote schare die niemand tellen kan" (Openb. 7:9), in de zegeningen van het duizendjarig rijk, die het volk van God genieten zal.

Gebeurtenissen in verband met de dag des Heren

In de verzen 30 en 31 onderbrak de profeet zijn onderwerp en deelde in een tussenzin mee, dat er vóór de dag des Heren wonderen zullen plaats hebben: "Ik zal wonderen geven in de hemel en op de aarde, bloed en vuur en rookzuilen. De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en geduchte dag des Heren komt". Waarschijnlijk staat dit gedeelte in verband met de inhoud van hoofdstuk 2, en slaat dus op het binnenrukken van de Assyriër. Want deze inval wordt inderdaad "de grote en geduchte dag des Heren" genoemd (hfdst. 2:11). Zij wordt voorafgegaan door tekenen: bewogen hemelen, verduisterde zon en maan (hfdst. 2:11). Genoemd gedeelte schijnt overeen te komen met Openb. 6:12, waar we lezen: "en de zon werd zwart als een haren zak, en de gehele maan werd als bloed". Dit zal gebeuren vóór de grote dag van de *toorn* des Lams (Openb. 6:17). Ondanks de vrees van de mensen, zal die gebeurtenis niet op dat ogenblik plaats vinden. De tekenen, waarvan zojuist sprake geweest is, zullen dus aan de dag des Heren voorafgaan. Maar er zijn andere die er op volgen, en geschieden zullen op het ogenblik van de komst van de Zoon des mensen. Dat lezen we in Matth. 24:29 en 30: "En terstond na de verdrukking dier dagen (een

verdrukking, waarvan de inval van de Assyriër de laatste gebeurtenis is) zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen bewogen worden. En dan zal het teken van de Zoon des mensen verschijnen in de hemel". Het teken, d.w.z. de verschijning van de Zoon des mensen, wordt dus onmiddellijk voorafgegaan door tekenen. Deze tekenen worden genoemd in Joël 3:15, 16: "De zon en de maan worden zwart en de sterren trekken haar glans in. En de Here brult uit Sion en verheft zijn stem uit Jeruzalem". De kleine tussenzin van de verzen 30 en 31 lijkt me hier ingevoegd te zijn om het contrast te doen uitkomen tussen de hemelse gave van de Heilige Geest, die samenvalt met de bekering en verlossing van het joodse overblijfsel op en direct na de pinksterdag, en de geweldige beroeringen op de aarde, die de voorlopers zullen zijn van de oordelen des Heren over het afvallige volk. De profeet eindigde dan ook met te zeggen: "En het zal geschieden, dat ieder die de naam des Heren aanroept, behouden zal worden, want op de berg Sion en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, zoals de Here gezegd heeft; en tot de ontkomenen zullen zij behoren, die de Here roepen zal" (vs. 32). Zoals we al gezien hebben, zal het heil zich ver buiten de beperkte grenzen van Juda, Jeruzalem en zelfs van Israël uitstrekken. Het zal gelden voor ieder die dan de naam des Heren aanroept. Dit is nu reeds zo in de boodschap van het evangelie der genade, zoals we o.m. lezen in Johannes 3:16: "opdat een ieder die in hem gelooft, niet verderve". Op grond van het werk van Christus "is er geen onderscheid tussen jood en Griek, want dezelfde Heer van allen is rijk over allen die hem aanroepen: "Want een iegelijk die de naam des Heren zal aanroepen, zal behouden worden" (zie Rom. 10:12 en 13, waar Joël 2:32 wordt aangehaald). Zo zal het ook in de toekomstige dag zijn. Maar in deze toekomst, waarvan Joël sprak, zullen de berg Sion en Jeruzalem de voorwerpen van een aardse verlossing zijn, terwijl de hemelse zegeningen thans reeds voor de gemeente bestemd zijn. Toch is het niet minder waar, dat alle "ontkomen en, die de Here roepen zal", deel zullen krijgen

aan de glorierijke heerschappij van Christus op aarde. En deze verlost, dat leert ons dit gedeelte, omvatten niet slechts het overblijfsel van Juda en van Israël, maar ook het overblijfsel uit de volken, zoals we kunnen lezen in Openbaring 7:9-17.

DE DAG DES HEREN OF HET OORDEEL OVER DE VOLKEN

Hoofdstuk 3

Vergelijking van hoofdstuk 2 en 3

Dit hoofdstuk toont ons een nieuw gezichtspunt van de dag des Heren. Na de bekering van Juda en Jeruzalem zal de Assyriër vernietigd worden. Maar er blijven nog andere vijanden over. Dat zijn alle volken die zich tegen Jeruzalem zullen verenigen. Hun zal hetzelfde lot treffen, en de dag van hun oordeel is ook begrepen in de dag des Heren. De gebeurtenissen die in hoofdstuk twee en hoofdstuk drie beschreven zijn, hebben gelijktijdig plaats. Ze worden in Joël wel gescheiden, maar alleen om het hoofdonderwerp van zijn profetie, de inval en vernietiging van de Assyriër, te doen uitkomen. In hoofdstuk drie is, naar ik meen, de Assyriër inbegrepen in het oordeel over de volken. Hij wordt daarin niet genoemd, omdat zijn afzonderlijk lot al in het hoofdstuk twee uitvoerig behandeld is. Uit Daniël en de Openbaring blijkt zelfs, dat het oordeel van de Assyriër niet vooraf zal gaan aan dat van de afvallige volken, vertegenwoordigd door het beest (het Romeinse rijk) en de valse profeet, maar er onmiddellijk op volgen zal. Chronologisch gezien zou daardoor hoofdstuk drie vóór het tweede hoofdstuk geplaatst moeten worden. Doch in beide worden dezelfde termen gebruikt om de dag des Heren aan te duiden. Het gaat dus over dezelfde dag. "Want nabij is de dag des Heren in het dal der beslissing" (hfdst. 3:14; vgl. hfdst. 2:1). Wat we zojuist gezegd hebben, wordt bevestigd door het feit, dat de zegeningen van het duizendjarig rijk vermeld worden, zowel na het dal van Josafat, als na de nederlaag van de Assyriër (hfdst. 2:23-27; 3:4-7). De verschillende bedrijven van het einddrama worden dus samen "de dag des Heren"

genoemd, maar in hoofdstuk 3 zien we het geheel van het laatste bedrijf.

In het dal van Josafat

Na de bekering van Juda en Jeruzalem zal er een overblijfsel gezien worden, waarop de Heilige Geest is neergedaald. Verlossing zal het deel zijn van de ontkomenen, die de Here geroepen heeft. Het zullen de dagen zijn waarin God "een keer zal brengen in het lot van Juda en Jeruzalem" (hfdst. 3:1). In Joël gaat het alleen over dit beperkte overblijfsel, en niet over alle Israëlieten uit het rijk van Juda én dat van Israël, die in ballingschap_ gevoerd zijn. Om een volkomen verlossing aan zijn volk te kunnen verschaffen, zullen op de dag des Heren alle volken ("goïm"), die Juda en Jeruzalem vertreden hebben, onder hetzelfde oordeel vallen als de Assyriër. "Ik zal alle volken verzamelen en afvoeren naar het dal van Josafat" (hfdst. 3:2).

Over dit dal van Josafat heeft men al heel wat geschreven en gesproken. Een overlevering, die geen enkele grond vindt in Gods Woord, bepaalt de plaats er van in het Kedrondal, dat Jeruzalem van de Olijfberg scheidt. Zij dateert uit de eerste eeuwen van onze jaartelling en is nog gangbaar onder de joden en de mohammedanen. Zij beschouwen het als de plaats van het laatste oordeel, omdat zij onbekend zijn met het oordeel over de levende volken, waarvan de profetie - en Joël in het bijzonder - zo dikwijls spreekt. Die legende dankt wellicht zijn ontstaan aan het feit, dat Jeruzalem betrokken zal zijn bij dit oordeelstoneel (hfdst. 3:16, Zach. 14:4). Maar aan dit toneel zelf moet, noch kan, men een bepaalde plaats toewijzen. Trouwens het Hebreeuwse woord "émeg", dat hier voor "dal" gebruikt wordt, ziet nooit op een zo nauw dal als dat van de Kedron.

De geschiedenis van Josafat een voorbeeld

In de eerste plaats moeten we bedenken, dat er een nauw verband bestaat tussen het woord Josafat (d.w.z. de Here oordeelt) en de inhoud van dit hoofdstuk. Dit beschrijft nl. het oordeel des Heren over de volken en noemt de plaats er van dal van het oordeel, of beter "dal der beslissing" (vgl. Jes. 10:22: "verdelging is vast besloten"). De naam Josafat heeft dus een zinnebeeldige betekenis. Aan de andere kant twijfel ik er niet aan, dat de profeet zinspeelde op de geschiedenis van Josafat, zoals we die lezen in 2 Kronieken 20. We moeten niet vergeten, dat het in Joël 3 gaat over het oordeel der volken met het doel om de zegeningen te brengen over het bekeerde overblijfsel van Juda. In de geschiedenis van Josafat, volgens 2 Kronieken 20, zien we in beeld de verlossing van het overblijfsel in de toekomst, als gevolg van het oordeel van God over de vijanden.

Bij de helling van Ziz aan het einde van het beekdal, vóór de woestijn van Jeruël en tegen die van Tekóa, behaalde Josafat de overwinning op de grote menigte volken, die tegen Jeruzalem opgetrokken waren (zie 2 Kron. 20:14-25). Josafat was ontrouw aan God geweest door zijn verbond met Achab, de goddeloze koning van Israël (2 Kron. 18). In het nauw gebracht door de vijand, had hij midden in de slag geroepen en de Here had hem uitgeholpen (hfdst. 18:31). Hij werd nogmaals ontrouw, toen hij zich verbond met Joram, de zoon van Achab, om samen met de koning van Edom tegen Moab op te trekken. Dat was een schande voor zijn getuigenis als dienstknecht des Heren (2 Kon. 3). De nederlaag van Moab verwekte bij dit trotse volk een hevige haat tegen Juda. In vereniging met de Ammonieten en de Meünieten van Seïr (Edom) rukte Moab het gebied van Juda binnen door een omtrekkende beweging om de Dode zee te maken en sloeg zijn kamp op in Engédi. Dit was alles het gevolg van 's konings ontrouw, en is in het klein ook de geschiedenis van de ontrouw van Juda en Jeruzalem. Josafat erkende schuld. Voordat hij de vijand aanviel riep hij

een vasten uit en vergaderde het volk, en "geheel Juda stond voor het aangezicht des Heren, zelfs hun kleine kinderen, hun vrouwen en hun zonen" (2 Kron. 20:3 en 13). Deze vasten doet ons denken aan die van Joël 2:15. Daarna riep Josafat in uiterste benauwdheid de naam des Heren aan om gered te worden: "Onze God, zult Gij over hen niet gericht houden? Wij immers zijn niet opgewassen tegen deze grote menigte... maar op U zijn onze ogen gevestigd" (2 Kron. 20:12). Een dergelijke smeekbede uit een verootmoedigd hart vinden we ook in Joël 2:17. Daarop verklaarde de Here, dat deze strijd niet van hen maar van God was (2 Kron. 20:15). De Geest des Heren kwam in het midden van de gemeente (vs. 14), zoals deze in de toekomst het deel zal zijn van het overblijfsel van Israël (Joël 2:28). De mannen van Josafat daalden af de menigten tegemoet in de richting van de woestijn Tekóa. Maar niet om te vechten, doch om de overwinning des Heren te zien, die met hen was (vs. 17 en 21). Zij troffen de vijand aan in het dal (Hebr. "émeg", hetzelfde woord als in Joël 3:2, 12 en 14). Dit dal der beslissing werd voor Josafat en zijn volk het dal Beraca, d.w.z. het dal der lofprijzing. Na de overwinning hieven zij het vermaarde loflied aan: "Looft de Here, want zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid" (2 Kron. 20:21). We zouden dit kunnen noemen: *het lied van het duizendjarig rijk*.

Vervulling in de toekomst

Op treffende wijze wezen deze gebeurtenissen op het in Joël beschreven toneel dat nog vervuld moet worden. Door Israëls ontrouw zal God het door oordelen tuchtigen. Daarom zal de gemeente (van Israël) bijeen komen, een vasten worden uitgeroepen, het volk *tot* bekering worden aangespoord. Het resultaat zal zijn dat Juda en Jeruzalem weer zullen luisteren naar het woord des Heren, en hun de Heilige Geest wordt gegeven. De volken zullen dan in grote menigte tegen Jeruzalem optrekken in het dal, waarin tot het oordeel besloten is, en daar worden vernietigd. Het oordeel zal door de Here Zelf worden uitgevoerd en niet door hen die Hem vergezellen. Zo

zal het ook zijn, wanneer de Koning der koningen met zijn heerlegers uit de hemel komen zal en Hij de volken zal slaan met het scherpe, tweesnijdende zwaard, dat uit zijn mond gaat (Openb. 19). In die dag en na dit toneel, dat hier in Joël gezien moet worden in betrekking tot het joodse volk, zal het dal van Josafat het dal Beraca worden, d.w.z. van zegen en lofprijzing, tijdens de duizendjarige heerschappij van Christus (Joël 3:18-21). Hoewel de toespeling op de overwinning van Josafat ons duidelijk schijnt, is het overigens helemaal niet nodig dit toneel aan een bepaalde plaats te verbinden. De betekenis van het dal van Josafat is immers dat "de Here oordeelt", zoals Hij het in 2 Kron. 20 deed. Het doet er niet toe, of de plaats in Joël en in Kronieken dezelfde is, hoewel het mogelijk is. Het is dikwijls gevaarlijk profetische gebeurtenissen te willen lokaliseren, wanneer de zinnebeeldige betekenis duidelijk is.

De verschijning van de Heer

Het dal van Josafat behoort bij de gebeurtenissen, die alle betrekking hebben op "de grote en geduchte dag des Heren" en die verbonden zijn met één hoofdfeit: de verschijning des Heren. Deze verschijning zal plaats hebben, wanneer de hemelen geopend zullen worden en Christus daaruit zal komen met zijn hemelse legerscharen. Aan dit grote feit schakelen zich de verschillende fasen van zijn komst ten oordeel, met het doel zijn koninkrijk te vestigen. Zij hebben niet gelijktijdig plaats, dat zou onmogelijk zijn, maar vormen een ononderbroken reeks gebeurtenissen van onderscheiden aard. Zij behoren echter alle tot zijn "verschijning" en maken deel uit van de dag des Heren.

De verschijning van de Heer of "de verschijning van zijn komst" zal de tweede fase zijn van zijn komst. Bij de eerste, die voor de wereld onzichtbaar blijft, zal Hij komen om de gelovigen te halen en hen met Zich in de heerlijkheid te brengen. Bij de tweede fase zal de Heer vergezeld zijn van zijn heiligen, om het oordeel over de volken uit te voeren. Dan zal Hij voor allen zichtbaar zijn, want er staat geschreven: "Zie, hij komt met de

wolken, en alle oog zal hem zien, ook zij die hem doorstoken hebben" (Openb. 1:7). De profetieën van het oude testament spreken alleen van deze tweede en nooit van de eerste fase, want zijn komst voor de gelovigen was een verborgenheid, die pas in het nieuwe testament geopenbaard werd.

Verschillend karakter in oud- en nieuw testament

Deze tweede fase zelf heeft echter een tweeledig karakter, een hemels en een aards. Het hemelse karakter behoort bij het nieuwe testament, het aardse bij het oude testament. Er is een belangrijk verschil in gezichtspunt tussen het oude en het nieuwe testament, die elkaar niet tegenspreken, maar ook niet door elkaar gehaald moeten worden. Het is goed hierop te letten bij het bestuderen van de profetieën waarmee we nu bezig zijn.

In het nieuwe testament is ook sprake van de verschijning des Heren. In 2 Tessalonicenzen 1 en in Openbaring 19 lezen we dat de Heer van de hemel zal komen met de engelen en met de hemelse heerlegers. Het doel van deze verschijning zal zijn het uitoefenen van wraak over de volken, die dan tot het Romeinse rijk zullen behoren. Dit rijk zal in de eindtijd hersteld worden en dan geregeerd worden door "het beest". Het oordeel over de Assyriër wordt er dan ook niet in vermeld. Het beest en de valse profeet zullen geoordeeld worden door hen levend in de poel des vuur te werpen (Openb. 19:20). De profetie van het oude testament toont de dingen niet in dat licht. Daarin wordt ons voorgesteld dat de Heer op de aarde geopenbaard zal worden. Ongetwijfeld zal Hij van de hemel komen, doch op dezelfde wijze als zijn discipelen Hem eens hebben zien heengaan (Hand. 1:11). Zijn voeten zullen dan staan op de Olijfberg. Hij komt niet, zoals we lezen in "de Openbaring", om zijn rechten op de wereldheerschappij op te eisen en bezit te nemen van de aarde door vernietiging van al zijn vijanden. Hij zal komen om zijn koninkrijk op te richten over Israël, omdat Hij

de gezalfde Koning is over Sion, de heilige berg des Heren (Ps. 2:6).

De volken geoordeeld

Maar opdat dit zal kunnen plaats vinden, zal het oordeel uitgevoerd worden over alle volken die Israël ten onder gebracht hebben. De Here zal ze verzamelen en hen naar het dal van Josafat voeren. Hij zal hen oordelen omdat zij zijn volk, zijn erfdeel, onder de volken verstrooid hebben. In dit oordeel zal het uitsluitend gaan om de behandeling die zij Israël, het volk van God, hebben doen ondergaan: "terwijl zij mijn land verdeelden en over mijn volk het lot wierpen, en een jongen gaven voor een hoer, en een meisje verkochten voor wijn, opdat zij konden drinken" (vs. 2 en 3). Tyrus, Sidon en Filistea (later ook Egypte en Edom) worden afzonderlijk onderscheiden in dit oordeel, want we hebben hier het algemene oordeel over alle volken, die het land onder zich verdeeld en Jeruzalem vertreden hebben (Luk. 21:24). "En voorts, wat wilt gij van Mij, gij Tyrus en Si don en alle landstrekken van Filistea? Wilt gij Mij vergelding bewijzen? Maar indien gij Mij vergelden wilt, snel, ijlings zal Ik de vergelding op uw eigen hoofd doen neerdalen. Want gij hebt mijn zilver en mijn goud weggenomen, mijn kostbare schatten naar uw tempels gebracht, en de kinderen van Juda en van Jeruzalem hebt gij verkocht aan de Ioniërs (kinderen van Javan = de Grieken) om hen ver van hun gebied weg te voeren" (vs. 4-6).

Bovengenoemde volken hadden het erfdeel des Heren geplunderd, bestolen, en de kinderen van Juda verkocht aan de Grieken,¹² om zich van hun land, van wat de Here toebehoorde, meester te maken. Zij zullen een lot ondergaan, dat verschilt van dat van de andere volken: de kinderen van Juda zullen hen aan de Sabeeërs verkopen (vs. 8).

---

¹² Noot van de schrijver: Zie ook het verkopen van de kinderen Israëls door Tyrus en de Filistijnen aan Edom (Amos 1:6 en 9).

De eindstrijd

Het oordeel zal het bijzondere karakter van een oorlog hebben. Dit herinnert opnieuw aan de overwinning van Josafat. Zoals de Here eens zijn stem verheven had voor zijn strijdmacht, de Assyriër, heen, toen het volk getuchtigd moest worden, zal Hij dan zijn stem doen klinken in de oren van de volken om al hun macht te vernietigen. Hij zal de natiën dwingen zich gewapend te vertonen. Zij zullen dan denken dat zij hun plannen en politieke doeleinden nastreven, niet vermoedend, dat zij hun eindoordeel tegemoet zullen snellen. Alle werken van de vrede worden dan in de steek gelaten, en de landbouwwerktuigen omgesmeed tot wapenen: "Roept dit uit onder de volken: Heiligt de oorlog, doet de helden opstaan; dat alle krijgslieden aantreden, oprukken! Smeedt uw ploegscharen tot zwaarden en uw snoeimessen tot speren; de zwakke zegge: Ik ben een held. Maakt u op en komt, alle volken van rondom, en verzamelt u" (vs. 9-11). De volken zullen de strijd beginnen met als inzet het zwakke overblijfsel van Juda. In werkelijkheid zullen zij echter oorlog voeren tegen de Koning, die zijn heerlijkheid geopenbaard heeft aan zijn heiligen, toen Hij Zich aan hen op de Olijfberg vertoonde. Dit zal inderdaad het slottoneel zijn. Welke politieke drijfveren de volken ook mogen leiden, allen, zowel de legers van het West-Romeinse rijk, als die van het noorden en van het oosten, zullen zich verzamelen om Jeruzalem in bezit te nemen. Dat zal het laatste conflict zijn dat veroorzaakt wordt door wat men in deze tijd "de oosterse kwestie" noemt. Wat zal er uit voortvloeien? "Doe, O Here, uw helden daarheen afdalen" (vs. 11). Men heeft in deze helden des Heren hemelse legerscharen willen zien.¹³ Dan zou men

---

¹³ Noot van de vertaler: Darby zegt over vers 11: "En als de volken al hun sterke mannen zullen samentrekken voor die dag van God, dan zal God van zijn kant zijn sterke mannen doen nederdalen," Dit ziet ongetwijfeld op de "engelen zijner kracht" (2 Tess, 1:7), Zie ook de

echter weer de tonelen uit Openbaring 19 in de profetie van het oude testament invoegen. Naar mijn mening gaat het hier over het zwakke overblijfsel van Juda, dat zijn koning zal omringen zoals eens bij David en zijn helden, of het handjevol mannen dat om Josafat geschaard stond op de dag van de strijd. Uit Jesaja 13:3 kunnen we afleiden wie en hoe zij zijn zullen. "Ik zelf heb mijn geheiligden een opdracht gegeven, ook heb Ik mijn helden tot voltrekking van mijn toorn geroepen, mijn van overmoed juichenden". Maar evenmin als Josafat en de zijnen hoeven ze te strijden. Ze zullen tegenwoordig zijn bij het oordeel, dat de Here zal uitvoeren. Zo zal het ook zijn met de hemelse heerscharen van Openbaring 19. De helden van de Zoon van David zullen echter de volken plunderen en hun de buit ontnemen (2 Kron. 20:25), of volgens Jesaja 11:14: "Westwaarts zullen zij de Filistijnen op de schouder vliegen, samen zullen zij de stammen van het oosten plunderen; naar Edom en Moab zullen zij hun hand uitstrekken en de Ammonieten zullen hun onderhorig zijn". Deze volken waren aan de Assyriër ontkomen (Dan. 11:11). Hetzelfde wordt van Edom gezegd in Ezech. 25:14: "En mijn wraak op Edom zal Ik leggen in de hand van mijn volk Israël" en in Obadja:15: "Want nabij is de dag des Heren over alle volken; zoals gij (Edom) gedaan hebt, zal u gedaan worden, uw daad zal op uw eigen hoofd terugvallen".

De Heer zal Zelf oordelen

Al draagt het oordeel het karakter van een oorlog, gestreden zal er eigenlijk niet worden: "Laat de volken opstaan en oprukken naar het dal van Josafat, want daar zal Ik zitten om alle volken van rondom te richten" (vs. 12). Dit toneel zal een heel ander aspect hebben dan dat van Openbaring 19:11-14, waar we de Heer zien komen op het witte paard met de heerlegers uit de hemel om te oordelen en krijg te voeren in gerechtigheid.

---

profetie van Henoeh en Judas: 14, 15: "Zie de Heer is gekomen met zijn heilige duizendtallen".

De plaats waar de Heer het vonnis zal vellen is Jeruzalem en Sion: "En de Here brult uit Sion en verheft zijn stem uit Jeruzalem, zodat hemel en aarde beven" (vs. 16).

Hoewel wat Joël profeteerde enige overeenkomst schijnt te hebben met de beschrijving van het oordeel in Matth. 25:31-44, heeft het er in werkelijkheid niets mee te maken. In Matteüs. 25:31 lezen we: "Maar wanneer de Zoon des mensen komen zal in zijn heerlijkheid, en al de engelen met hem, dan zal hij zitten op de troon zijner heerlijkheid en voor hem zullen al de volken vergaderd worden". Maar over hen zal Hij dan geen nationaal oordeel vellen, ieder zal persoonlijk geoordeeld worden. Hij zal onder de volken de goeden van de bozen scheiden. Naar de wijze waarop zij de broeders van de Zoon des mensen ontvangen en behandeld hebben, zullen zij geoordeeld worden en het eeuwige leven beërven, of de eeuwige pijn ingaan. Deze rechtszitting zal plaats hebben in het begin van het duizendjarig rijk, dat is dus in elk geval na de in Joël beschreven oordelen.

Graan- en wijnoogst

In Joël eindigt het toneel met de graan- en wijnoogst: "Slaat de sikkel er in, want de oogst is rijp. Komt, treedt, want de perskuip is vol: de wijnbakken stromen over. Want hun boosheid is groot" (vs. 13). Deze beelden komen in veel andere Schriftplaatsen voor. Openbaring 14:14-20 heeft veel overeenkomst met wat hier gezegd wordt, maar het heeft een veel wijdere strekking. Daar vinden we iemand, de Zoon des mensen gelijk, die zal zitten op een wolk. Hij zal op het door God bepaalde uur maaien en de oogst zal de bevolking van de gehele wereld omvatten. Volgens Joël 3 zal Jeruzalem de plaats zijn waar zijn troon zal staan, en waar Hij de menigten zal doen samenstromen in het dal der beslissing, d.w.z. het dal waarin het vonnis van te voren vastgesteld was. De volken zullen ten strijde trekken en daardoor hun vijandschap openbaren tegen Christus en zijn volk. Ze zullen niet weten dat

zij tegen Christus Zelf strijden, maar ook dan is het zo, dat wie zijn volk aanraakt, Hem zelf aanraakt. Om op heterdaad betrapt te worden, moeten ze bij het onverbidelijke oordeel met de wapens in de hand worden gevonden, zij, die de werktuigen van de vrede, de welvaart der volken, gebruikt hebben om de oorlog voor te bereiden. Gebeurt in onze dagen niet hetzelfde bij de mateloze verspilling, die alles opoffert aan oorlogsuitrusting van geweldige legers?

In Openbaring 14 wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen de graan- en de wijnoogst. De eerste betreft de volken, de tweede het afvallige Israël. Iets dergelijks hebben we hier niet, hoewel ik er niet aan twijfel dat de joden, die zich onder leiding van de antichrist bij de volken hebben aangesloten, eveneens geoordeeld zullen worden. In Joël 3:13 zien we dat de beide oogsten verenigd zijn ("de oogst is rijp, de perskuip is vol"). Dit vindt zijn oorzaak in het feit dat hier geen sprake is van de betrekking tussen de volken en de ongelovige joden, maar van het overblijfsel van Juda en Jeruzalem, wanneer hun gevangenen hersteld zijn. De graanoogst is hier het oordeel over Israëls vijanden, de scheiding van onkruid en tarwe; terwijl de wijnoogst hun verdelging zonder genade voorstelt.

We willen hieraan nog enkele gedeelten toevoegen, die op dezelfde gebeurtenis betrekking hebben. In Psalm 18:31-43 bezingt de psalmist het oordeel over de volken, dat aan de Zoon des mensen toevertrouwd is. De psalm eindigt met hun geveinsde onderwerping aan het gezag van zijn ijzeren scepter. Psalm 78:65 en 66 beschrijft ook dit toneel: Hij die de stam van Juda en de berg Sion verkoren heeft als zetel van zijn macht "slaat zijn tegenstanders van achteren, doet hun altoosdurende smaad aan". Zacharia 14:3 schijnt, behalve het oordeel van de Assyriër, ook dat van de volken te omvatten, die mede de Israëlieten onderdrukt hebben, want er wordt onderscheid gemaakt tussen de strijd tegen die volken en "de dag van de krijg". We zouden nog meer plaatsen kunnen aanhalen, maar beperken ons tot deze.

Vier gebeurtenissen

Samenvattend wat we zojuist behandeld hebben, kunnen we vier gebeurtenissen vaststellen, die deel uitmaken van dit grote geheel: de dag des Heren en de verschijning van de Heer Jezus, of de verschijning van Zijn komst. Die gebeurtenissen zijn:

1. de vernietiging van de legermacht van het beest en van de valse profeet door de komst van de Zoon des mensen uit de hemel met zijn heerlegers (Openb. 19);
2. als gevolg van het onder 1 genoemde: Christus' verschijning te Jeruzalem, op de Olijfberg, ten einde het joodse overblijfsel te bevrijden en de Assyriër te vernietigen (Jes. 31:4-9; Zach. 14:3 en 4);
3. het gemeenschappelijk oordeel door middel van een oorlog tegen alle volken, die het gebied van Israël omringen en Gods volk verdrukt hebben. Het overblijfsel van Juda zal daarin delen (daar het algemeen is, omvat het ook hen die onder 1 en 2 genoemd zijn, maar van joods standpunt bezien) (Joël 3, Obadja, enz.);
4. het oordeel van de volken individueel, als de Zoon des mensen, omringd door zijn engelen op de troon zijner heerlijkheid zal plaats nemen. Dit oordeel zal slechts hen treffen, die de gezanten van de Heer hebben verworpen, toen zij hun het evangelie van het koninkrijk verkondigden.

Zoals de dag des Heren voorafgegaan wordt door verschrikkelijke tekenen (hfdst. 2:30 en 31), zullen dergelijke tekenen op de dag in het dal van Josafat plaats vinden: "De zon en de maan worden zwart en de sterren trekken haar glans in" (vs. 15).

Na het oordeel zal echter gezegd worden: "Maar de Here is een schuilplaats voor zijn volk en een veste voor de kinderen Israëls" (vs. 16). Dan zullen zij Hem kennen, als een zegenrijk

gevolg van het nieuwe verbond: "En gij zult weten, dat Ik, de Here, uw God ben". Hij zal in hun midden wonen op Sion, zijn heilige berg. "Jeruzalem zal een heiligdom zijn", van alle bezoedeling gereinigd en aan de Here gewijd. De vreemdelingen, die de instrumenten des Heren geweest waren in zijn oordeel over het ontrouwe volk, zullen de geliefde stad niet meer vertreden (vs. 16 en 17).

Onbegrensde zegeningen

"Te dien dage zal het geschieden, dat de bergen van jonge wijn zullen druipen en de heuvelen van melk zullen vloeien en alle beken van Juda van water zullen stromen" (vs. 18a). Dan zal de stroom van zegen ongestoord vloeien. Het dal van Josafat zal worden het dal van Beraca, van lofprijzing (2 Kron. 20:26). Overal in het land van Israël zal blijdschap zijn, verzadiging van vreugde, en zullen geestelijke zegeningen worden uitgestort. Van die tijd af zal het het volk des Heren aan niets ontbreken. Het land is dan weer geworden wat het naar Gods gedachten zou zijn op het ogenblik, toen door zijn genade de grenzen er van opengingen voor de twaalf stammen (Deut. 8:7-10).

"Een bron zal ontspringen uit het huis des Heren en zal het dal van Sittim drenken" (vs. 18b). Het zal een natuurlijk verschijnsel zijn, maar tegelijkertijd een zinnebeeld (zie Ezech. 47:1-12; Zach. 14:8; Openb. 22:11 en 2). Goddelijke zegen verspreidt leven, overal waar hij neerdaalt. Sittim lag bij de Jordaan ter hoogte van Jericho in de vlakte van Moab (Num. 25:1; 26:3; 31:12; 33:48 en 49). Daar verbleef Israël, toen het overspel pleegde met de dochters van Moab. Daarvandaan zond Jozua verspieders om Jericho te verkennen (Jozua 2:1); vanuit die plaats vertrok het volk om de Jordaan over te trekken. De wateren zullen van Jeruzalem afdalen in de Arabah of het dal van Sittim, waardoor ook de Jordaan stroomt, en uitvloeien in de Dode zee. In Zacharia wordt gezegd, dat de stroom uit Jeruzalem zal komen om aan de ene kant naar de Middellandse zee, aan de andere kant naar de Dode zee te

gaan. In Joël 3:18 lezen we dat dit bronwater de tempel op de berg Sion zal verlaten en het dal dat zich aan de overzijde van de Jordaan uitstrekt bevochtigen zal. In Ezechiël 47 vinden we dat de wateren zullen afdalen naar de vlakte (van Sittim) tegen het oosten af, om tenslotte de Dode zee te bereiken om haar gezond te maken. Edoms gebied, het gebergte Seïr, dat zich boven deze eens zo verlaten landstreek verheft, zal getuige wezen van de overvloedige zegen die uitgestort wordt over datzelfde volk, waarvan Edom in blinde haat en vernielzuchtige woede het bloed vergoten heeft. Alle profeten verkondigen, dat er voor Edom geen vergeving zal zijn op de dag der wraak (zie Obadja).

Gereinigd van bloedschulden

Voor altijd is het gebied bepaald, waarin God zijn zegen zou geven, maar het omvat in deze profetie slechts Juda en Jeruzalem, zoals we al vaker hebben opgemerkt. "Maar Juda (in tegenstelling tot Edom, dat "een woeste wildernis" zal worden) zal blijven (d.w.z. bewoond worden) tot in eeuwigheid, en Jeruzalem van geslacht tot geslacht" (vs. 20). En God voegt er aan toe: "En Ik zal hun bloed onschuldig verklaren, dat Ik niet onschuldig verklaard had. En de Here zal blijven wonen op Sion" ¹⁴ (vs. 21).

Het is stellig omdat het alleen over Juda en Jeruzalem gaat, dat er hier gesproken wordt over het onschuldige bloed. Ik denk dat hiermee het bloed van Christus wordt bedoeld, waaraan Jeruzalem en Juda schuldig waren door de kruisiging van hun Messias. De schuld van het door Edom vergoten onschuldig bloed zal eveneens op zijn hoofd terugvallen (vs. 19). Het volk van God zal van deze bloedschuld gereinigd worden en de Here kan daardoor in vrede in hun midden wonen op de berg

---

¹⁴ Noot van de vertaler: De Franse bijbel heeft hier: "Ik zal hen reinigen van het bloed waar van ik hen niet gereinigd had," hetgeen ongeveer overeenkomt met de tekst in de Statenvertaling.

van zijn koninklijke genade. Het onschuldige bloed van de Heilige en Rechtvaardige, door Jeruzalem ter dood gebracht, zal dan het bloed der verzoening geworden zijn waardoor hun schuld voor eeuwig geboet zal zijn. Alleen daardoor zullen zij met God verzoend zijn, en in de kracht daarvan zullen zij van geslacht tot geslacht wonen om hun glorierijke Koning, die Zelf Sion gekozen heeft tot zijn woonplaats. "Want de Here heeft Sion verkoren, Hij heeft het Zich ter woning begeerd: dit is mijn rustplaats voor immers, hier zal Ik wonen, want haar heb Ik begeerd" (Ps. 132:13 en 14).

Is het niet opmerkelijk te zien hoe in het laatste woord van dit boek het doel van al Gods wegen met zijn volk ontvouwd wordt? De hoon en de smaad, *die* zijn enige Zoon werden aangedaan, aan Hem die neergedaald was om de zonde der wereld weg te nemen, en de kruisiging van hun koning, zijn de oorzaak geweest van de verschrikkelijke oordelen, die God over hen moest brengen en nog zal brengen. Maar juist hun zonde, de misdaad waardoor zij het bloed van het Lam Gods vergoten hebben, zal het middel zijn dat God gebruikt om hen te reinigen en hen te verlossen, om alle dingen met Zichzelf te verzoenen en om op de aarde een heerschappij van gerechtigheid en vrede te stichten. Wonderbare genade! God bedient zich van satans haat en van de misdaad van de mens om Christus' heerschappij te vestigen en aan ons eeuwige zegen te schenken! Hem zij de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid!

Oude Sporen 2008

